

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för psykologi
Psykologprogrammet

Att iscensätta sin inre värld

En intervjustudie med sexuellt dominanta kvinnor och queerpersoner inom BDSM

Nina Hansson & Kristin Johansson

Psykologexamensuppsats ht 2013
Handledare: Per Johnsson
Examinator: Karin Stjernquist

Sammanfattning

Syftet med studien var att få en fördjupad förståelse för bondage/disciplin/dominans/underkastelse/sadomasochism (BDSM) gällande vad BDSM-utövande fyller för psykologiska behov, vilka psykologiska processer som sker i relationen till utövarnas sexpartners samt hur utövarna påverkas av att ha en normbrytande sexualitet. Fem självdefinierade BDSM-utövare, kvinnor och queerpersoner, som utövar sexuell dominans intervjuades med semistrukturerade intervjuer. Materialet analyserades med hjälp av tematisk analys och åtta teman med två subteman togs fram. BDSM fungerar som en lek med verkligheten där maktförskjutning och de framförhandlade gränserna bidrar till gränsöverskridande och ett utforskande av informanternas inre värld. Aspekter som genus, agens, våld och makt lyfts fram. Att få sin sexualitet och inre verklighet speglad under utövandet tycks bidra till en ökad känsla av intimitet och närhet. Utövandet har potential att leda till bearbetning och självutveckling. Förslag till framtida forskning diskuteras.

Nyckelord: sadomasochism, sadomasochistiska kvinnor, BDSM, sexualitet, genus, kvalitativ forskning, sexuell dominans, tematisk analys

Abstract

The aim of the study was to gain a deeper understanding of bondage / discipline / domination / submission / sadomasochism (BDSM) regarding psychological needs, psychological processes in relation to practitioners' sexual partners and how practitioners are affected by having a non-normative sexuality. Five self-defined female or queer BDSM-practitioners who practice sexual dominance in a BDSM context were interviewed with semi-structured interview. The data was analyzed using thematic analysis; eight themes and two subthemes were developed. BDSM functions as play with reality where exchange of power and negotiated boundaries contribute to the transcendence of limits and an exploration of the informants' inner world. Aspects such as gender, sense of agency, violence and power are emphasized. Feelings of intimacy are achieved via the play's mirroring of the practitioner's sexuality and inner reality. Play has the potential to promote processing and self-development. Implications and suggestions for future research are discussed.

Keywords: sadomasochism, sadomasochistic women, BDSM, sexuality, gender, qualitative research, sexual dominance, thematic analysis

Förord

Ett varmt tack till våra informanter, ni som hjälpt oss att finna informanter, dig som hjälpte oss med provintervjun, sexolog och leg. psykolog Gunnel Brander, vår handledare Per Johnsson. Slutligen ett tack till Robert, William och Richard.

Innehållsförteckning

Teori	1
Definition av BDSM	1
Historisk överblick	3
Utövarna	4
Sadomasochism som diagnos	6
Queerteori	7
Teorier för att förstå BDSM-utövande	8
<i>Sexologiska/socialpsykologiska perspektiv</i>	8
<i>Psykoanalytisk teori</i>	8
<i>Freuds sexualteori</i>	8
<i>Kärlekskarta</i>	9
<i>Perversioner</i>	10
<i>Psykoanalys i nytt ljus</i>	11
<i>Objektrelationer</i>	11
Psykologiska perspektiv på BDSM	12
<i>Dominans och autonomi</i>	13
<i>Mentalisering</i>	13
<i>Lek</i>	14
<i>Kvinnor och queerpersoner inom BDSM</i>	15
Syfte	16
Frågeställningar	17
Metod	17
Vetenskapsteoretisk utgångspunkt	17
Rekrytering	18
Författarnas utgångspunkt	18
Informanter	19
Material	19

<i>Intervjuguide</i>	19
<i>Inspelningsutrustning</i>	19
Procedur	20
<i>Intervjuplats</i>	20
<i>Information och samtycke</i>	20
<i>Konfidentialitet</i>	20
<i>Intervjuerna</i>	20
Tematisk analys	20
Analysprocess.....	21
Resultat.....	21
Sexualiserad makt.....	21
<i>Subtema: Ansvar som följd av makt</i>	22
Upplevelser av maktutövande i barndomen	23
Kontroll och agens.....	24
Reglering av relationer	26
Uppmärksamhet och ömsesidighet - den andras upplevelse.	28
Spänning och intensitet	29
Sexuellt själv	31
Den kvinnliga kroppens uttryck	33
<i>Subtema: kroppen som redskap</i>	34
Diskussion	35
Resultatdiskussion	35
<i>Innanför och utanför leken</i>	35
<i>Sexualisering av makt</i>	37
<i>Autonomi och agens</i>	38
<i>En annorlunda kärlekskarta</i>	39
<i>Kvinnlig dominans</i>	41

Metoddiskussion.....	42
<i>Intervjuer</i>	42
<i>Informerter</i>	43
<i>Tematisk analys</i>	43
<i>Etik</i>	43
<i>Styrkor och svagheter</i>	44
Sammanfattning.....	45
Förslag på framtida forskning	45
Referenser.....	47

Syftet med föreliggande studie är att undersöka dominanta kvinnor och queerpersoner som definierar sig som sexuellt dominanta inom bondage/disciplin/dominans/underkastels/-sado-masochism (BDSM) gällande vad BDSM-utövandet fyller för psykologiska behov, vilka psykologiska processer som sker i relationen till utövarnas sexpartners samt hur dominanta kvinnor och queerpersoner påverkas av att ha en normbrytande sexualitet. Den existerande psykologiska teoribildningen om BDSM utgår från föreställningen om ett patologiskt lidande, medan vi vill förstå denna grupp inom BDSM ur ett bredare och djupare perspektiv, inte minst i ljuset av att Socialstyrelsen tagit bort sadomasochism som diagnos.

Vårt fokus ligger på upplevelsen ur ett bredare perspektiv. Det finns en stor grad av fantasi, lek och kreativitet, samt en tydlig symbolvärld inom BDSM som gör att BDSM fungerar väl för analys för en fördjupad förståelse för en persons psykologiska fungerade. Vårt fokus på dominanta kvinnor och queerpersoner ger substans i resultatet då en undergrupp inom BDSM undersöks, då BDSM rymmer många sexuella fenomen och många olika personer. Valet föll på denna undergrupp då den är underrepresenterad inom forskning om BDSM där dominanta män och undergivna kvinnor är de mest vanligt förekommande kategorierna.

Kleinplatz och Moser (2006) diskuterar utifrån en nordamerikansk kontext varför BDSM är så obeforskat trots den starka närvaron inom populärkulturen och frekventa förekomsten av stödorganisationer och klubbar. Ökad synlighet går inte nödvändigtvis hand i hand med ökad acceptans och förståelse. Alla stora studier kring mänsklig sexualitet har ignorerat BDSM, vilket gör att vi endast har mycket grundläggande kunskaper (Kleinplatz & Moser, 2006; Newmahr, 2011). Shere Hites välkända rapport över nordamerikanska kvinnors sexualitet utgör dock ett undantag, författaren frågar uttryckligen intervjupersonerna vad de anser om sado-masochism och om de provat det (Hite, 1977).

Forskningsfältet har rört sig från kliniska, psykoanalytiska perspektiv på BDSM till en starkare betoning på de psykosociala aspekterna (Moser & Kleinplatz, 2006). White (2006) argumenterar för att BDSM behöver avmystifieras genom folkbildning för att utövarna ska sluta diskrimineras och utsättas för fördomar.

Teori

Definition av BDSM

BDSM är en, för flertalet utövare, sexuell praktik som omfattar fysisk begränsning, rollspel, maktförskjutning och ibland tillfogande av smärta. Medan vissa utövare har smala och specifika intressen inom spannet har andra bredare och mer flexibla intressen. Många deltar i

BDSM för att uppleva sensoriskt nöje, inte sexuellt (Moser & Kleinplatz, 2006; Newmahr 2011).

Kärnan är lek och lekar med maktförskjutning och förnedringsinslag (Cross & Matheson, 2006; Wismeijer & van Assen, 2013). Akronymen BDSM står för bondage/disciplin, dominans/underkastelse (eng. *submission*) och sadomasochism. Vissa utövare identifierar sig i mycket hög utsträckning med en roll och går sällan eller aldrig utanför den, medan andra obehindrat växlar mellan en undergiven eller dominant position. Dessa benämns *switch* (Wiseman, 1998).

Flertalet ägnar sig åt tidsbegränsad *lek*, som konkret utövande allmänt kallas, som oftast handlar om överförande av makt i ett erotiskt sammanhang. Andra föredrar så kallat 24/7-utövande vilket innebär att leken pågår dygnet runt över en längre period och kan innefatta att den ena parten helt har tagit över beslutsfattandet kring allt som rör den andra, att den ena ständigt ska passa upp på sin partner osv. 24/7-utövande sker oftast inom fasta förhållanden (Wiseman, 1998). Wiseman (1998) betonar att det alltid finns en risk för fysisk eller psykisk skada i BDSM-utövande. Denna risk hanteras med hjälp av säkerhetsord eller säkerhetssignaler. Alltså en signal som inblandade parter enats om avslutar leken. Ett standardord som också används på offentliga BDSM-tillställningar är "rött". Många klubbar och föreningar trycker starkt på ledorden Safe, Sane and Consensual (SSC) (Wiseman, 1998).

Sexuell eller emotionell njutning av att begränsa någons rörlighet med handklovar, avancerade konstnärliga reptekniker (shibari) eller genom andra sätt utgör bondage. Disciplin syftar på att, via straff och belöning, utöva eller motta uppfostran eller träning i syfte att framkalla ett specifikt beteende. Dominans och underkastelse berör överföring av makt, att deltagarna intar en roll som undergiven eller dominant, maktlös eller maktfullkomlig, i utlevnaden. Sadist i detta sammanhang är en person som gillar att tilldela smärta, en masochist en person som njuter att av motta smärta (Wiseman, 1998).

Moser och Kleinplatz (2006) konstaterar att det finns flera olika uppfattningar om vad BDSM är, och att det inte heller råder konsensus bland utövarna. De citerar Weinberg, William och Mosers (1984, refererat i Moser och Kleinplatz, 2006) fem komponenter som de anser utgör en definition: 1. Förekomsten av dominans och underkastelse, att den ena parten verkar styra den andra. 2. Rollspel. 3. Konsensus, en frivillig överenskommelse om att interagera på detta sätt. 4. Ömsesidig definition, en delad förståelse av att aktiviteterna utgör SM. 5. En sexuell kontext, detta kriterium delas dock inte av alla utövare påpekar Weinberg m.fl. (1984).

Moser och Kleinplatz (2006) påpekar att dessa kriterier utgör en beskrivning snarare än en definition. De tillägger också att kännetecknen för BDSM är att det *inte* utövas utan samförstånd och det *inte* innebär våld.

I *SM 101*, definierar BDSM-utövaren Wiseman (1998) sadomasochism (SM) som “det medvetna användandet av psykologisk dominans och underkastelse, och/eller fysisk bondage, och/eller smärta, och/eller relaterade praktiker under säkra, lagliga och samtyckande former i syfte att deltagarna ska uppleva erotisk upphetsning och/eller personlig utveckling.” (s.10, författarnas översättning).

Newmahr (2011) använder termen SM (som hon likställer med BDSM), vilket hon definierar som “den samling aktiviteter som omfattar det ömsesidigt samtyckande och medvetna användandet, bland två eller fler personer, av smärta, makt, uppfattningar av makt, eller någon kombination av dem, för psykologisk, emotionell eller sensorisk njutning.” (s. 18, författarnas översättning).

Denna uppsats kommer att utgå från Newmahrs (2011) definition av BDSM att då den fokuserar på interaktion och upplevande samtidigt som den är bred och inkluderande.

Historisk överblick

Johannisson skriver angående historiska aspekter på vad som ansetts sjukt att det som fram till 1700-talet ansågs vara en synd, under 1800-talet betraktades som ett brott för att på tidigt 1900-tal medikaliseras och definieras som en sjukdom (Johannisson, 1994). Hon lyfter fram onani och homosexualitet som två exempel. Även Kleinplatz och Moser (2006) gör jämförelsen mellan homosexualitet och BDSM avseende hur en läggning först patologiserats och sedan tolererats av samhället. Den mest kända klassifikationen av avvikande sexualitet är *Psychopatia sexualis*, publicerad år 1886, av Richard von Krafft-Ebing. Denna psykiatriserande definition av avvikande sexualitet tjänade framöver som riktmärke för en samhällelig sexualmoral.

Johannisson (1994) beskriver vidare den kristna sexualetiken som avgränsat den sunda sexualiteten till det reproduktiva syftet. Gayle Rubin (1998) formulerar det som att heterosexuellt sex i reproduktivt syfte inom äktenskapet står högst i hierarkin av sexuella praktiker. På botten av hierarkin finns bland andra sadomasochisterna och andra som inte åtnjuter samma respektabilitet och institutionella stöd som de högst i hierarkin. I föreliggande studie kommer begreppet *konventionellt sex* att användas avseende sexuella uttryck som står högre upp i den sexuella hierarkin än BDSM, exempelvis heterosexuella monogama samlag mellan två åldersnära personer. Vi är medvetna om att vad som anses utgöra konventionellt

sex varierar mellan exempelvis samhälls- och åldersgrupper. Med partner avses sex- och/eller lekpartner.

Med framväxten av psykanalysen fick denna definition av önskvärd sexualitet och den avvikande sexualiteten en psykologisk "förklaring" med stor genomslagskraft i samhällsdebatt och klinisk bedömning.

Utövarna

Richters, de Visser, Rissel, Grulich och Smith (2008) prövar i en enkätstudie av drygt 19 000 deltagare hypotesen att BDSM utövas av personer som har upplevt sexuellt tvång, sexuella svårigheter och/eller psykologiska problem. Inga av dessa hypoteser kunde bekräftas. Män som ägnade sig åt BDSM uppgav signifikant *lägre* nivåer av psykologiska problem. Studiens deltagare mådde inte sämre än andra. Författarna drar slutsatsen att BDSM är ett sexuellt intresse hos en minoritet och inte kopplat till svårigheter med vanligt sex. Vidare menar författarna att mycket av den forskning som gjorts kring BDSM-utövare ur ett psykoanalytiskt perspektiv lider av sammanblandning mellan den psykoanalytiska idén om sadistisk eller masochistisk *personlighetsstruktur* och en sadistisk eller masochistisk *sexuell preferens*.

Richters m.fl. (2008) fann inga tecken på att BDSM-utövare skulle ha erfarenhet av sexuellt tvång i annan utsträckning än andra. Dock uppger Nordling, Sandnabba och Santtila (2000) att självrapporterade sexuella övergrepp i barndomen är vanligare bland de som praktiserar BDSM.

I en svensk kvalitativ studie intervjuar Carlström (2011) fem kvinnor med erfarenhet av att leva i relationer där BDSM utövas. Samtliga personer beskriver utövandet i positiva ordalag och berättar att det utgör en central del i deras relationer och tillvaro. Samtliga intervjupersoner lever i en heterosexuell relation och betecknar sig själva som undergivna och partnern som dominant. Flera av intervjupersonerna har ifrågasatt sitt sexuella intresse och resonerat om varför de har intresset. De poängterar att de inte har en masochistisk eller sadistisk *personlighet*, utan ett intresse i en specifik kontext.

Wismeijer och van Assen (2013) jämför BDSM-utövare och en kontrollgrupp avseende flera psykologiska karaktäristika. Deras slutsats är att BDSM-utövare över lag mår bättre än andra. Utövarna är mindre neurotiska, mer extroverta, mer öppna för nya erfarenheter, mindre känsliga för avvisande (känslighet för avvisande är relaterat till otrygg anknytning) samt uppgav ett bättre subjektivt mående än kontrollgruppen. Dock var de mindre trevliga (eng. *agreeable*). Bäst verkade de dominanta må, följt av de undergivna, med lägst poäng för

kontrollgruppen. Forskarna refererar till Hazan, Zeifman och Middleton (1994, refererat i Wismeijer och van Assen, 2013) som visat att trygg anknytning är kopplat till förmågan att kunna njuta av ett flertal sexuella beteenden och till utforskande av sexuella beteenden. BDSM-utövare karaktäriseras av psykologisk och interpersonell robusthet och autonomi snarare än maladaptiva drag. Det större subjektiva välmåendet hos BDSM-utövare tillskrives Wismeijer och van Assen (2013) deras medvetenhet om sin sexuella identitet och sina behov samt förmågan att kommunicera dessa till en partner.

Connolly (2006) undersöker psykologiskt fungerande hos personer som utövar BDSM och finner att dessa personer överlag inte skiljer sig åt från en normalpopulation avseende förekomst av olika patologier och störningar. Dock finns vissa skillnader. Inom gruppen som utövar sexuell dominans skattar många personer sig högt på personlighetsdrag som förknippas med narcissism och skiljer sig här från normalpopulationen. Inom gruppen som utövar sexuell undergivenhet har fler än i BDSM-gruppen i sin helhet (finns ej information om hur normalpopulationen ligger) icke specifika dissociativa drag. Författaren menar att det kan finnas vissa undergrupper med psykiska problem som hon missat då hon tittat på BDSM som en homogen grupp men framhåller samtidigt att studiens största fynd är att gruppen hon studerat inte skiljer sig från en normalpopulation.

I Lawrence och Love-Crowells studie (2008) om psykoterapeuters erfarenheter av klienter som ägnar sig åt BDSM intervjuades 14 psykoterapeuter. Klienterna led ofta av skam- och skuldkänslor och uppfattades som mer intelligenta och kreativa än övriga klienter. Terapeuterna upplevde också att gruppen överlag mår sämre än andra.

Sandnabba, Nordling och Santtila (1999) undersökte en 164 manliga självdefinierade sadomasochister och drog slutsatsen att de var socialt välanpassade och att det sadomasochistiska inslaget i deras liv var underlättande men inte nödvändigt för sexuell upphetsning. Gruppen jämfördes med en normalpopulation och visade sig överlag ha högre utbildning och högre inkomster än jämförelsegruppen.

Rapporten *Sex i Sverige* (Folkhälsoinstitutet, 1997) visar att åtta respektive 12 procent av de medverkande kvinnorna och männen kan tänka sig att bli sexuellt stimulerade av rituella lekar innebärande dominans och underkastelse. 52 respektive 42 procent av kvinnorna och männen skulle inte själva vilja göra det men accepterar att andra fungerar så. BDSM-Internetforumet darkside.se uppgav 2009 att de hade över 30 000 medlemmar (darkside.se, 2013), vilket ger en fingervisning om hur många svenskar som ägnar sig åt eller har ett intresse för BDSM. Möjligheten att organisera sig i BDSM-klubbar varierar över landet och enklast är det av naturliga skäl i storstäderna. BDSM Community Stockholm har 70

medlemmar (personlig kommunikation med föreningen, 050913). Föreningen Framsidan i Göteborg vill inte uppge medlemsantal (personlig kommunikation med föreningen, 120913). Malmö har ingen etablerad förening.

Kleinplatz och Moser (2006) uppskattar att runt tio procent ägnar sig åt BDSM i USA och Kanada. Newmahr (2011) framhåller att för vissa utövare blir föreningen och gemenskapen i vidare mening ett mycket centralt socialt sammanhang och vissa av hennes informanter umgås uteslutande inom sin förening eller grupp.

BDSM-utövare utgör en heterogen minoritet som förenas under begreppet BDSM, det finns stor spridning i hur den specifika sexuella preferensen tar sig uttryck. Det kan bidra till att studier fått olika resultat. Forskningen finner överlag inget som särskiljer BDSM-utövare negativt från andra grupper avseende psykologiska drag, välmående eller erfarenhet av sexuella problem (Conolly, 2006; Richters m.fl., 2008; Sandnabba m.fl., 1999). Wismeijer och van Assen (2013) visar att BDSM-utövares subjektiva välmående är högre än hos en kontrollgrupp medan några studier funnit att det finns undergrupper av personer som kan ha en psykologisk problematik (Conolly, 2006) samt ha blivit utsatta för övergrepp (Nordling m.fl., 2000).

Sadomasochism som diagnos

I *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-5* (2013) görs en distinktion mellan en sexuell parafili och en sexuell parafil störning. Störningen anses uppstå först när parafili skapar ett lidande hos den enskilda eller hos andra. Detta kan ses som ett försök att avpatologisera det som är icke-normativt - det kan vara en parafili utan att med nödvändighet vara en störning.

Reiersøl och Skeid (2006) argumenterar för ett borttagande av diagnosen sadomasochism i *International Classification of Diseases -10*, World Health Organizations (WHO) diagnossystem som även Sverige följer. Svenska Socialstyrelsen avlägsnande dock sadomasochism som sjukdomsdiagnos ur den svenska översättningen av ICD-10 den 1 januari 2009 (Socialstyrelsen, 2008).

Den internationella upplagan av ICD-10 definierar sadomasochism (F65.5) som "A preference for sexual activity which involves the infliction of pain or humiliation, or bondage." (WHO, 2010).

"Sexuell avvikelse" införlivades som diagnos i ICD 1948 och sadomasochism specificerades 1978. De oönskade beteenden som kliniskt associerats med sadomasochism, att tillfoga sig själv eller annan skada och att överträda andras gränser, bör diagnosticeras som

problem med impuls kontroll och/eller personlighetsstörningar inte med den sexuella preferensen i sig menar Reiersøl och Skeid (2006). Författarna betonar att lidande (*distress*) i samband med den sexuella preferensen lika gärna kan uppstå som en följd av samhällelig stigmatisering av det sexuella intresset, som av själva intresset i sig. ICD-10 framhåller det heterosexuella samlaget som mål och kärna i sexuellt utövande, beteenden som förskjuter tyngdpunkten till annat patologiseras (Reiersøl & Skeid, 2006). Diagnosgruppen parafilier i ICD-10 har till skillnad från andra diagnoser inte heller påverkats av de senaste 50 årens forskning skriver Reiersøl och Skeid (2006).

Då begreppet parafili används för att patologisera kommer vi i denna studie använda oss av begreppet icke-normativt som har en mindre dömande klang. Undantag från detta görs när vi redogör för andra teoretiker, där använder vi samma begrepp som respektive författare.

Queerteori

I enlighet med den psykoanalytiska traditionen ser queerteoretikern Butler en kraft i sexualiteten och menar att sexualiteten rör sig bortom normer och finner nya uttryck. Sexualiteten kan inte fullt ut förstås eller fångas. Det kan visa sig att jag är någon annan i sexualiteten än vad jag väntat mig utifrån de normer jag socialiserats in i (Butler, 2006). Detta kan tänkas påverka utövarna, både gällande hur de ser på sig själva och hur de ser på BDSM. Personer som ägnar sig åt BDSM utsätts för fördomar och diskriminering (White, 2006) och hamnar lågt i hierarkin av sexuella praktiker (Rubin, 1998). Normer och den bakomliggande makt som styr normer existerar inte endast i en yttre verklighet, utan är en del av psyket. Människan underkastar sig normer för att få delta i ett socialt liv och styr sig själv genom exempelvis självklander (Butler, 1997).

Begripliggörande inom vissa bestämda normer är inte tillgängligt för vissa grupper och individer (Butler, 2006). Det kan appliceras på personer som utövar BDSM då begripliggörandet av BDSM ofta inneburit en patologisering. Beteendet kan komma att förstås och tolkas på ett sätt som är svårt att leva med. Det kan då vara att föredra att söka andra kollektivt formade normer som ger ett erkännande. (Butler, 2006). Detta kan vara en förklaring till att forum som darkside.se har ett stort användarantal och att många samlas under BDSM-begreppet. Utifrån detta är det intressant att undersöka hur BDSM utövare själva förstår sin sexualitet, som ofta rör sig bortom normer för det accepterade (Rubin 1998), och i förlängningen även hur de förstår sig själva.

Teorier för att förstå BDSM-utövande

Nedan följer en genomgång av teorier som försöker förstå och förklara sadomasochism, sexuell dominans och sexuell undergivenhet samt BDSM-utövande, och i detta ingår även sexualitet överlag. Syftet är dels att ge en teoretisk överblick, dels att kunna jämföra hur väl våra informanternas utsagor överensstämmer med existerande teori.

Socialpsykologiska perspektiv

Baumeister (1988) driver tesen att utövandet av masochism är en flykt från självet till ett tillstånd av kroppsliga sensationer och låg medvetenhet om självet som objekt. Som en konsekvens av ett individualistiskt samhälle som kräver mycket av människan - autonomi, framhävande av sig själv, beslutsfattande på hög nivå, medvetenhet om jaget och den egna existensen, interaktion med andra - krävs medel att fly dessa krav, varav masochism kan vara ett av dem, liksom extremsport, filmtittande och alkoholanvändning. Baumeister skriver att masochister har försökt "försvara sig" med att leken ger insikter i vardagliga maktstrukturer, men, skriver han: "[...] *masochist sexuality bears no viable relationship to genuine political dynamics.*" (s.18). Om leken skulle representera verkliga maktförhållanden eller strukturer så skulle samhällets mest förtryckta i högre utsträckning ägna sig åt sexuell masochism skriver Baumeister (1988).

Baumeister påpekar att sexuell masochism inte är självdestruktivt då praktiken präglas av mycket strikta regler för att undvika verklig skada.

Psykoanalytisk teori

Freuds sexualteori. Freud benämner den man attraheras av *sexualobjekt* och den handling som attraktionen uppmuntrar till för *sexualmål*. Ett avvikande sexualobjekt, enligt Freud, är exempelvis en person av samma kön, ett djur eller ett fetischistiskt objekt, exempelvis fötter. Det normala och önskvärda sexualmålet är det genitala förenandet mellan en man och en kvinna. De sexuella aktiviteter som inbegriper andra kroppsdelar än genitalia och aktiviteter som dröjer (för) länge vid det vi idag skulle kalla förspel definierar Freud som perversioner. Följaktligen påpekar Freud att även i den normala sexualiteten finns perversa inslag, exempelvis erotiserandet av kyssen (Freud, 1965).

Den sista och högsta fasen i sexualutvecklingen enligt Freud är att ställa "genitalias ledande funktion i fortplantningens tjänst" (s. 86). Sexuell laddning bör alltså vara placerad först och främst till könsorganen och syfta till barnalstring. Sadism och masochism betecknar Freud som de "vanligaste och viktigaste av alla perversionerna" då de hör till "sexuallivets

allmänna karaktäristika” (s. 37), och de innehar en särställning som placerar dem utanför den stora gruppen perversioner.

Freud associerar ett visst mått av sadism/aggression/aktivitet med den manliga sexualiteten ur ett biologiskt perspektiv, medan han kopplar det passiva till den kvinnliga sexualiteten. I psykoanalysen definieras det manliga som aktivt och det kvinnliga som passivt på ett dikotomt vis.

Freud (1965) betonar att hos varje person finns något som skulle kunna kallas perverst och att denna allmängiltighet visar hur olämpligt det är att använda perversion som skällsord. Först när perversionen är “allenarådande och fixerad” (s. 42) bör den betraktas som sjuklig. Sadism kan beskriva allt ifrån en aktiv, våldsam inställning till sexualobjektet till fall där misshandel av objektet är nödvändig för att nå sexuell tillfredsställelse. Enbart det sistnämnda fallet bör kallas perversion. Sadismen har sin motpol i masochismens sammanlänkande av sexuell tillfredsställelse med psykisk eller fysisk smärta, som Freud menar är ett försvar mot det äckel och den skam masochisten känner inför de egna sexuella drifterna (Freud, 1965). Sadismen finner ingen tillräcklig förklaring i psykoanalysen skriver Freud, utan har sannolikt flera ännu ej kända orsaker eller förklaringar. Han framhåller dock en fysisk komponent; också intensiv smärta kan ha en erogen effekt om den nyanseras eller hålls på avstånd av en annan faktor (Freud, 1965). Freud betraktade under en period sadismen som en regression till en infantil önskan att behärska (Haugsgjerd, 1999).

En del moderna psykoanalytiker blandar samman begreppen. Haugsgjerd (1999) skriver att sadismen alltid innebär vållande av allvarlig skada, vare sig den “har formen av fysiskt våld i familjen eller våldtäkt, eller ingår i en sadomasochistisk ritual, som arrangeras privat eller som kult (i s.k. S/M-klubbar)”(s. 225). Haugsgjerd skiljer inte på ömsesidig SM-lek och våldtäkt eller andra former av övergrepp. Sadismen är alltid en “transport av smärta som man en gång har drabbats av.” (s. 225). Haugsgjerd är ett exempel på klinisk teori som befinner sig mycket långt ifrån vad som händer och förstås på fältet.

Kärlekskarta. Money (1986) har myntat begreppet *lovemap*, kärlekskarta. Barn lär sig samhällets sexuella föreskrifter och övar på detta beteende genom barndomen. Redan i mycket unga år kan barn upptäcka stimulering av könsorganen och i dagisåldern börjar barn leka kärleksrelationer och även sexuell, genital, kontakt. Money (1986) anser att latensperioden inte är latent utan är tiden för en konsolidering av kärlekskartan. Varje person har en egen unik kärlekskarta med specifika preferenser som formats under barndomen. Hur kärlekskartan ser ut kan visa sig i drömmar. Det som under barndomen existerar som erotiska

drömmar och fantasier omformas senare till praktik. I förpuberteten och tonåren görs försök att hitta andra personer som matchar ens egen kärlekskarta, om sådana personer inte hittas kan de första sexuella kontakterna vara rutinmässiga och inte leda till upphetsning, de kan till och med vara traumatiserande. Istället för en känsla av ömsesidighet väcks känslor av obehag. Om matchande personer finns tillgängliga kan ett arbete med att synkronisera kärlekskartor ta sin början. Personerna kan då lära sig en egen roll och även andras roll i sexuella relationer.

Money (1986) utgår ifrån den heterosexuella kärlekskartan som norm, parafilier uppstår då denna störs, till parafilierna räknar han även homosexualitet och sexuella relationer med maktförskjutning.

Författarnas utgångsläge är att ett BDSM-intresse inte uppstår ur en störning av ”normal” heterosexuell sexualitet. Moneys teori om hur sexualiteten formas under barndomen anser vi däremot är relevanta, samt att personer som avviker från den heterosexuella normen alltid har det normativa att förhålla sig till.

Perversioner. Stoller (1986a) använder sig av begreppet perversion för att beteckna icke-normativa sexuella uttryck som sexuell sadism. Perversioner anser han uppstår ur barndomstrauman (akuta, kroniska eller kumulativa). Trauma vänds till njutning då det sexualiseras. Perversioner blir då försök att hantera trauman genom att sexualisera det som drabbat barnet. När personen skadar andra och upplever sexuell njutning blir det en triumf. Njutning och triumf är något personen gärna vill uppleva om och om igen. Dessutom tänker sig Stoller att känslan av triumf, att ha vunnit över det ursprungliga traumat endast finns under själva sexuella njutningen, detta gör att personen återkommer till detta gång på gång. Att triumfen endast kan infinna sig under den sexuella njutningen kommer i sig ur att perversionen är en konstruktion som inte slutgiltigt kan visa att personen vunnit över traumat.

I ett senare verk skriver Stoller (1986b) att perversion är ett kontinuum av ”normal” sexualitet och att han har svårt att göra skillnad på vad som är perversion och vad som är normalt och vad "normal" står för. Samt att en brist i hans teori är att han blundat för det uppenbara i sin bok om perversion– som ömhet, tillgivenhet och kärlek. Stoller menar att människor bär med sig script. Vi upplever vårt mentala liv genom fantasier; allt vi tänker känner och upplever, medvetet eller omedvetet är en väv av fantasier som kan analyseras. Det vi är medvetna om är olika fantasier som bildar en helhet. Analyser bör leta efter mening då detta är essensen av mentalt fungerande. Stoller undersöker upphetsning och menar att den kommer ur att förutse att man kommer skifta mellan fara och upplevelse av att undvika fara. Man befinner sig mellan dessa båda positioner och skapar där ett kreativt utrymme i till

exempel fantasin. Stoller menar att upphetsning kräver en balans mellan ångest och att ha tråkigt. Allt för stark ångest behöver dämpas samtidigt som personen fortfarande ska uppleva upphetsning. Lösningen blir en upplevd risk. Risken kan upplevas i fantasin och ångesten blir på detta sätt hanterbar (Stoller 1986b).

Stoller anser att samma saker som leder till perverterad upphetsning ligger bakom vanlig upphetsning som risk, trauma, aggressivitet, hämnd, säkerhet, att vända frustration till triumf. Alla har samma dynamik men det är olika vad som gjort att man tänder på en specifik sak. Det finner man i personens egen berättelse och livshistoria (Stoller 1986b).

Psykoanalys i nytt ljus. Författarna till föreliggande studie är inspirerade av Weille (2002) som sammanfogat psykoanalytisk teori med modern sexologisk och sociologisk forskning för att ge en mer hel bild av BDSM och dess betydelse för utövarna. Hon menar att psykoanalysen ger ett teoretiskt djup och en komplex modell av intrapsykiska mekanismer som saknas i sociologins bredare fokus och i annan forskning i ämnet. BDSM kan "läsas" i termer av utvecklingsteman, oavsett etiologi eller om trauma förekommit eller ej. Weille (2002) gör i sin artikel ett försök att överbrygga klyftan mellan den psykoanalytiska teorin, som definierat BDSM-utövande som ett symptom på en utvecklingsmässig fixering som följaktligen bör försvinna om fixeringen bearbetas och den forskning som sociologin och sexologin bidragit med samt den oflekterade optimism hon menar att subkulturen i sig lider av. Fältet och den kliniska teorin har helt enkelt haft för lite kontakt och den kliniska kunskapen har gett en slagsida åt det patologiska. För att integrera de båda utgår Weille från ett psykoanalytiskt perspektiv samtidigt som BDSM-utövarna själva ges en röst.

Weille (2002) understryker att den mänskliga sexualiteten är alltför mångfacetterad och komplex för att enkelt kategoriseras. BDSM kan bredda en sexuell repertoar vilket motsäger det psykoanalytiska generalkriteriet för en perversion - en tvångsmässig och rigid upprepning för att nå upphetsning.

Weille (2002) lyfter fram förmågan att symbolisera och att kunna lägga sig på en lagom nivå i förhållande till de upplevelser som bearbetas som en viktig faktor för att utlevnaden ska kunna fungera reparerande. Vidare framhåller hon partners hållande och förståelse.

Objektrelationer

Objektrelationsteori berör hur känslomässiga relationer till andra har byggts upp och formats inom individen. Utgångspunkten är barndomen och relationen till föräldrarna, och hur dessa inre bilder av relationer format individens förhållningssätt till och föreställningar om andra i

framtida känslomässiga relationer (Sigrell, 2007) samt påverkat den egna självbilden (Igra (1987) genom hur andra speglar personen (Target, 2007).

Objekt avser personer eller delar av personer och ting som fyller en känslomässig funktion. Relationen till objektet, som kan finnas både i den yttre och i den inre verkligheten, utgör objektrelationen. Inre representationer avser internaliserade objekt, en avbild av hur personen tolkat det verkliga objektet (Igra, 1987).

Target (2007) föreslår att det i interaktionen mellan småbarn och förälder kan ske en erotisering av drifter och frustrationer men att småbarn inte får sina sexuella känslor speglade av sina föräldrar (vilket Target påpekar är fullt förståeligt). Detta kan dock tänkas leda till en sexualitet som inte fullt ut uppfattas som en del av självet utan upplevs som svårfångad och inte som någonting personen fullt ut äger. Att leva ut sexualiteten tillsammans med andra som vuxen kan bidra till att känslorna bättre integreras där individen genom den andra bättre kan förstå sin sexualitet. Detta menar hon bidrar till att förklara de starka emotionella band som kan skapas till en sexpartner.

Silverstein (1994) beskriver sexualitet med maktförskjutning som en ohälsosam och omogen sexualitet. Barn som haft dominerande föräldrar och inte kunnat ge uttryck för en frustration över sin egen maktlöshet under den psykosexuella utvecklingen kommer att fantisera om och sexualisera makt. Störda objektrelationer leder till att personen senare i livet behöver en maktobalans för att kunna känna sexuell upphetsning, med inslag som tvång, grymhet, smärta och förnedring.

Psykologiska perspektiv på BDSM

För att få en djupare förståelse för de fenomen som ryms inom BDSM, med särskilt fokus på den dominant positionen, följer en genomgång av begrepp som vi bedömer är essentiella för BDSM-utövande. Vi inleder med dominans som leder in på makt, autonomi och agens. Då BDSM sker inom ett avgränsat utrymme som deltagare själva refererar till som "lek" följer ett stycke om begreppet lek.

BDSM-utövande sker i en relation. Förståelsen för den psykologiska inverkan som utövandet har på den andra parten är viktig, dels för den egna upplevelsen, dels för att förstå var den andras gränser går. Aspekter som närhet och empati undersöks med hjälp av begreppet mentalisering. Reiersøl och Skeid (2006) menar att det som skulle kunna patologiseras i sexuella sammanhang är brist på kontroll. Inom BDSM finns ett stort fokus på samtycke och frivillighet. Vi kommer därför se närmare på begreppet självkontroll.

Avslutningsvis berörs forskning kring genus inom BDSM då våra informanter bryter mot ett könsstereotyp beteende.

Dominans och autonomi

Dominans kan förstås som en drivkraft att uppnå makt (Johnson, Leedom & Muhtadie, 2012). Makt kan beskrivas som att ha kontroll över resurser och därmed förmåga att ge eller frånhålla andra personer resurser samt att kunna dela ut bestraffningar (Anderson & Berdahl, 2002). Anderson och Berdahl (2002) skiljer på makt och dominans genom att markera att makt är kontextberoende medan dominans är ett beteende som personer har i olika kontexter. Personer med makt har ofta möjlighet att påverka andras tankar, känslor och beteenden (Anderson & Berdahl, 2002).

Anderson och Berdahl (2002) finner att makt överlag får personer att uppträda mindre hämmat. En del i ett dominant beteende är att uppvisa självförtroende gällande värderingar och åsikter. Dominans och ett dominant beteende kan på det sättet kopplas till autonomi som innebär att lyssna till sig själv och i lägre grad låta sig påverkas av andra (Cross & Madison, 1997). Autonomi utgör en form av oberoende som innebär en resistens mot att låta ett socialt tryck påverka tankar och beteende (Cross & Madison, 1997). Även agens är ett närliggande begrepp som innebär att ha en känsla av kontroll; att jag genom mitt handlande påverkar skeendet i den yttre världen (Khün, Brass & Haggard, 2013).

Mentalisering

Mentalisering syftar på förmågan att kunna förstå och tolka egna och andras beteende utifrån inre mentala tillstånd (Fonagy, 2002). Flera komponenter ingår i mentalisering, bland andra att; uppleva sig själv som upplevande (av känslor, tankar, avsikter); kunna ta andras inre värld, avsikter och upplevande i beaktande samt en aktiv komponent; kunna kommunicera med omvärlden om sin inre värld. Grunden till en god mentalisering läggs i barndomen och är beroende av en trygg och inkännande relation mellan förälder/viktig annan och barnet (Rydén & Wallroth, 2010).

Rydén och Wallroth (2010) räknar upp flera anledningar till att vi mentaliserar; för att hindra oreflekterade handlingar och istället välja en handling som fungerar bättre på sikt, för att lösa konflikter och svårigheter i en grupp genom exempelvis empati eller intelligens, för att genom socialt speglade förstå vilka vi själva är samt för att skapa sammanhang och mening över tid. Författarna menar i likhet med Peter Fonagy att mentalisering ger oss känslan av att finnas i världen (Rydén & Wallroth, 2010). Precis som Winnicott (Davis & Wallbridge, 1981) menar att lek är det som ger oss en känsla av att vara i världen så ingår ett

mått av lek och laborerande med verkligheten i en god mentalisering. Att ha förmågan att leka med sin och andras inre värld, och att förstå att det man tänker om andras tänkande inte nödvändigtvis är sant.

För att kunna ta hand om sina egna känslor krävs mentalisering, både för att känna igen känslan, att ändra upplevelsen av känslan och för att välja vilken eventuell handling den ska leda till och hur man kan kommunicera känslan till andra (Rydén & Wallroth, 2010).

Självkontroll är förmågan att kunna hämma visa responser. I självkontroll ingår affektreglering, att kunna påverka eller tränga bort tankar samt att kunna kontrollera sitt beteende. Självkontroll kan hjälpa personer att övervinna aggressiva impulser för att istället handla på ett sätt som överensstämmer med egna värderingar (DeWall, Finkel & Denson, 2011).

Lek

BDSM har av flera forskare och författare förståtts som lek eller rekreationellt nöje - liksom sport eller andra fritidsaktiviteter (Newmahr, 2010; Wismeijer & van Assen, 2013; White, 2006). Wiseman (1998) definierar lek i en BDSM-kontext som "erotisk aktivitet som inbegriper bondage, smärta, dominans osv." (s. 46).

Den brittiske barnläkaren och psykoanalytikern Winnicott framhåller lekens betydelse för mänsklig hälsa och psykologisk vitalitet. Hans teori tar sin utgångspunkt i spädbarnsåren men förmågan att leka anser han är av avgörande betydelse även för vuxna. En människa är enligt Winnicott riktigt illa ute först när lekutrymmet har gått förlorat eller aldrig utvecklats. En av lekens speciella kvaliteter är att det utgör ett utrymme där barnet manipulerar externa fenomen "*in the service of the dream*", ung. i drömmens tjänst (s. 62). Dessa utvalda externa fenomen laddas av barnet med mening och känslor.

Lek antyder också tillit till omgivningen, skriver Winnicott. Lek innebär alltså trygghet nog att vända sig inåt, till fantasin och det överkliga, istället för att behöva bevaka sin omvärld och skydda de egna gränserna mot potentiella faror (Davis & Wallbridge, 1981).

För Winnicott är leken själva basen för människans upplevande existens (Davis & Wallbridge, 1981). Winnicott placerar leken i ett psykologiskt område mellan det upplevda "jag" och "icke-jag", leken överlappar och förbinder dessa två, förbinder människan med och låter henne uppleva världen, och upptäcka dess mening. Detta område kallar han *the potential space*. Han betonar att gränsen mellan "jag" och "icke-jag" är av enorm betydelse för individens hälsosamma utveckling och psykiska integration i övrigt, men i lek överskrider denna gräns. För individen är *the potential space* ett område som består av all

tillfredsställande erfarenhet genom vilken intensiva känslor kan nås) och därmed känslan av att vara vid liv (Davis & Wallbridge, 1981). Också helt vardagliga upplevelser hör dit; att klä upp sig inför något speciellt, spela musik, skämta tillsammans med någon, idrotta och se film. Winnicott menar att endast i leken kan barnet och den vuxna vara kreativa och använda hela sin personlighet och endast genom kreativitet kan individen upptäcka självet. I leken kan självet möta självet, som han formulerar det, genom lek med symboler. Att använda symboler är ett sätt att vara i kontakt med den inre psykiska verkligheten, skriver Winnicott. *The potential space* är platsen för meningsfull kommunikation, både inom individen själv, mellan individer och mellan individen och världen (Davis & Wallbridge, 1981).

Kvinnor och queer inom BDSM

Gayle Rubin (1984/1998) menar att det finns ett institutionaliserat sexuellt förtryck och att kvinnor behöver hantera dubbla hinder i relation till sin sexualitet; dels frågan om genus, dels sina specifika sexuella preferenser. Åtta procent av kvinnorna som utövade BDSM i Wismeijer & van Assens studie (2013) var dominanta. Denna grupp hade också högre tilltro till sina relationer och mindre behov av bekräftelse/godkännande än kontrollgruppen. Antalet män inom det organiserade BDSM-utövandet i USA överstiger antalet kvinnor (Wiseman, 1998), troligen är de svenska förhållandena liknande.

Under 1970-tal och i början av 1980-talet fanns mycket liten forskning om kvinnor inom BDSM-kulturen. De antogs vara för få för att studera, och de kvinnor som fanns antogs vara prostituerade (Levitt, Moser & Jamison, 1994). En studie (Breslow, Evans & Langley, 1985) drar slutsatsen att det faktiskt finns kvinnor inom SM. I studien ingår 40 kvinnor och 120 män. Av dessa kvinnor är 27,5 % dominanta eller vanligen dominanta och 32,5 % rapporterar att de switchar. I studien undersöks bland annat självacceptans genom att deltagarna blir tillfrågade hur ofta de känt sig smutsiga eller perverterade. Det vanligaste svaret på den frågan är "aldrig".

McCormick (2010) menar att sexuella script skapas och formas utifrån sociala interaktioner. Den klassiska föreställningen om hur ett heterosexuellt script ser ut är en sexakt innebär en dominant man och en undergiven kvinna. Enligt Butler finns ett politiskt intresse bakom att en uppdelning i två kön görs och att skillnader mellan dessa kön framhålls. Uppdelningen handlar om makt. Det ena könet, det manliga dominerar det andra, kvinnliga, könet (Butler, 1993). Överförandet av feminitet till den kvinnliga kroppen sker inom en normativ tolkningsram (Simula, 2012). McCormick (2010) menar att det heterosexuella scriptet tycks ha genomgått en förändring så att det finns en större rörelsefrihet för män och

kvinnor i skalan mellan dominans och underkastelse. Samtidigt framhåller hon att stereotypa könsroller och sexuella script finns djupt inom människan. En studie (Hundhammer & Mussweiler, 2012) finner att sammanhang som personer associerar med sex förstärker beteenden som går i linje med ett stereotypt könsbeteende. Män blir mer dominanta och kvinnor mer undergivna. Resultatet upprepas dock inte då mer moderna könsuttryck fanns tillgängliga och deltagarna ombads att fantisera kring begrepp som ”karriärskvinna” eller ”hemmaman”. Sanchez, Kiefer och Ybarras (2006) studie visar att kvinnor framställs som sexuellt undergivna i media och att denna undergivenhet internaliseras. Kvinnor associerar sex med undergivenhet och det leder till lägre grad av autonomi hos kvinnor och även lägre grad av sexuell upphetsning. Resultatet medieras dock av känslan av autonomi. Autonomi definieras författarna som att ”ha en upplevelse av kontroll och att inte känna sig tyngd av ett yttre tryck” (s.514).

Simula (2012) ställer frågan om BDSM återskapar eller utmanar patriarkala strukturer. Genus kan omtolkas och vidgas så att fler uttryck blir möjliga inom ett köns gränser, dels göras ogjort vilket innebär att röra sig bortom den dikotoma uppdelningen i två kön (Butler, 2006; Risman, 2009). Simula menar att personer inom BDSM-rörelsen kan använda BDSM till att omtolka genus. Det finns en lekfullhet kring genus och ett utrymme för att överskrida normativa föreställningar (Simula, 2012).

Newmahr (2011) menar att SM suddar ut gränserna mellan aktivt-passivt och subjekt-objekt. SM utmanar binära föreställningar om exempelvis kön och leker med mening kopplad till kön. Att ha makt respektive att vara maktlös kan uppfattas som manligt och kvinnligt, och på ett symboliskt plan återskapar BDSM ett traditionellt genussystem. Men lekfullheten, förhandlandet, kan dock leda till att den faktiska leken symboliskt hamnar i allt ifrån konformistiskt till subversivt och nyskapande vad gäller genus (Newmahr, 2011). I SM-världen regleras identitet genom roll (dominant/switch/undergiven) och förhandlade identiteter snarare än genom kön, vilket gör det till ett friare utrymme (Bauer, 2008; Newmahr, 2011).

Syfte

Fokus i denna studie är att undersöka hur personer som ägnar sig åt sexuell utlevnad inom BDSM kan förstås ur ett bredare perspektiv gällande psykologiska behov, relaterande och upplevande. Teori inom psykoanalys, den psykodynamiska traditionen och kritisk teori ställs mot informanternas egna berättelser och en fördjupning inom psykologiska aspekter som vi bedömer som relevanta för BDSM hjälper ytterligare till att fördjupa analysen. Kritisk teori

hjälp oss att undersöka hur normativa föreställningar som finns kring BDSM samt hur heteronormativitet påverkar dominanta kvinnor och dominanta queerpersoner.

Vi förenar empirin att BDSM-utövare som grupp inte lider av patologiska drag och försöker samtidigt förstå utövarens upplevelse ur ett psykologiskt perspektiv. Vi har ett snävt fokus när det gäller urval av grupp och ett brett fokus i vårt försök att förstå gruppen.

Frågeställningar

Vad fyller BDSM för känslomässiga behov hos utövarna?

Hur relaterar utövarna till sina sexpartners?

Hur kan BDSM-utövares upplevelser förstås ur ett normkritiskt perspektiv?

Metod

En kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer har använts för datainsamling. Metoden valdes dels för skapa ett fokus kring vår frågeställning, dels för att tillåta deltagarna att tala relativt fritt om sin erfarenhet. Genomgång av tidigare forskning om BDSM-utövare visade att de få kvalitativa studier som finns till stor del haft en explorativ ansats och syftat till att ge kunskap om BDSM och utövarna i stort, men desto mindre om utövarnas subjektiva upplevelser på en djupare nivå. I studien undersöks subjektiva upplevelser och erfarenheter, med syftet att ge en mångfacetterad beskrivning av dessa, vilket gör en kvalitativ ansats lämplig (Polkinghorne, 2005). Den kvalitativa metoden syftar till att framställa en "kärnbeskrivning" av den samlade erfarenheten och meningen i materialet (s. 138).

Zoglowek (1999) beskriver kvalitativ intervju som en öppen intervju där stort utrymme lämnas åt intervjupersonens egen berättelse och möjlighet att uttrycka sig. Intervjun ska efterlikna ett vardagligt samtal. Zoglowek (1999) påpekar att analysfasen endast är den avslutande delen i förståelse- och tolkningsprocessen, genomgående under arbetsprocessen finns analysdimensioner, uttalade eller outtalade.

Vetenskapsteoretisk utgångspunkt

I studien används tematisk analys. Den kan användas inom både en realistisk, essentialistisk och konstruktivistisk epistemologi (Braun & Clarke, 2006). Studien utgår ifrån ontologisk relativism vilket innebär att vi utgår ifrån att erfarenhet och sociala kontexter påverkat den information som kommer fram i intervjuerna (Polkinghorne, 2005). Polkinghorne betonar vikten av medvetenhet kring de många aspekterna kring självrapporterad data och sambandet mellan erfarenhet/upplevelse och talat språk. Ett intervjumaterial är resultatet av mötet mellan

deltagaren och intervjuaren och vad som hänt dem emellan. Att återge erfarenhet är komplicerat och intervjupersoner skiljer sig både i förmåga till introspektion och att verbalt kunna kommunicera sin erfarenhet. Polkinghorne påpekar att reflektion över erfarenhet ändrar också upplevelsen av den erfarenheten. Intervjuarens förmåga att skapa en god relation är avgörande för resultatet.

Braun och Clark (2006) skriver att tematisk analys kan utföras både induktivt; att resultatet kommer från den aktuella empirin, och deduktivt; att forskaren prövar sina teorier mot det framkomna resultatet. Vår studie är både induktiv och deduktiv. Då vi haft förkunskaper och varit inlästa på området, samt haft egna intresseområden och utgått ifrån dem har den initiala ansatsen varit deduktiv. Efter att materialet insamlats har vi haft en induktiv ansats, alltså bildat teman utifrån vad som framkommit i intervjuerna och i mindre utsträckning ifrån vår teoretiska kunskap.

Rekrytering

I likhet med Weille (2002) har vi valt en icke-klinisk grupp för att urskilja icke-normativ sexualitet från patologi. Deltagare i studien rekryterades med hjälp av bekanta som tillfrågade sina kontakter om de var intresserade av att delta. Våra bekanta placerade även annonsen i diskussionsforum på BDSM-sajten darkside.se. Att redan aktiva darkside-medlemmar lade ut annonsen hoppades vi skulle fungera som en garant för studiens trovärdighet. Dessutom annonserades på en lokal sexbutik med BDSM-profil. Vi efterfrågade dominanta kvinnor, undergivna män, personer som definierar sig som *switch* och personer som definierar sig som queer.

Sammantaget hörde fem kvinnor, två queerpersoner och två män av sig varav två kvinnor och de två männen föll bort. Resultatet av rekryteringen, där vi enbart lyckats få tag på kvinnor och queerpersoner, snävade in vårt fokus för studien ytterligare till att endast gälla dominanta kvinnor, eller kvinnor som någon gång utövar dominans och dominanta queerpersoner. Se bilaga 1 för annonsen.

Författarnas utgångspunkt

Författarnas inställning till BDSM är att det är ett sexuellt uttryck bland andra, dock osynliggjort eller stigmatiserat på grund av psykiatisering och okunskap. Den formella sjukdomsstämpeln är försvunnen i och med Socialstyrelsens beslut 2008, men kunskapsbristen består. Vi är övertygade om att mer kunskap om BDSM och spridning av

denna kunskap är väsentlig, inte minst till praktiserande psykologer som bör ha en kulturkompetens att bemöta denna grupp på ett professionellt sätt.

Informanter

Informanterna är kvinnor eller queerpersoner, samtliga är födda som biologiska kvinnor. Queer är ett brett begrepp och som kan ha många olika innebörder (Ambjörnsson, 2006). I detta sammanhang avses att inte vilja kategoriseras som ”man” eller ”kvinna”. De är mellan 21 och 29 år gamla och studerar eller arbetar. Tre rapporterar att de är dominanta och två personer är switch. Två definierar sig även som sadister. Då vi inte uttryckligen frågar deltagarna om de kallar sig sadister vet vi inte hur övriga informanter ställer sig gällande detta. Två är bisexuella, en är främst heterosexuell, en är främst homosexuell och en informant definierar inte sin läggning utifrån ett binärt könssystem.

Den sexuella praktik deltagarna ägnar sig åt är bland annat bondage, facesitting, rollspel, berövande av sensoriska intryck i dominanssyfte, fisting, smisk, piskning, dominans på distans, disciplin och slavkommendering.

För ordlista som förklarar sexuella praktiker, se bilaga 2.

Material

Intervjuguide

Guiden utformades utifrån de områden vi är särskilt intresserade av; psykologiska behov, relaterande samt hur informanterna ser på sin sexualitet (se bilaga 3). Vår ambition har varit att ha ett relativt brett fokus i intervjuerna och vi har därför inkluderat frågor om barndom, och känslor och relaterande även utanför BDSM-sammanhang, för att få en djupare förståelse för informanterna och vad BDSM är för dem.

En provintervju med en frivillig informant genomfördes varpå intervjuguiden modifierades något avseende språk och antal frågor. Vi insåg att språket i frågorna uppfattades som akademiskt och formellt och vi ändrade därför till ett språk som ligger nära talspråk för att nå en mer avslappnad ton. Provindervjun blev över två timmar lång och vi tog därför bort frågor vars område vi bedömde redan täcktes in av andra frågor.

Inspelningsutrustning

Samtalen spelade in med hjälp av diktafoner i mp3-format, lånade från Lunds universitet. Ljudfilerna fördes senare över till en privat lösenordsskyddad dator utan internetanslutning. Filerna raderades 2013-10-14.

Procedur

Intervjuplats

Intervjuerna hölls med ett undantag på Institutionen för psykologi på Lunds universitet. Vi valde att göra intervjuerna på institutionen för att ha tillgång till avskilda rum där det fanns möjlighet att tala öppet. En informant föredrog att göra intervjun i sitt eget hem av tidsskäl.

Information och samtycke

Vid en första mailkontakt fick deltagarna kort information om studien och rättigheter som medverkande. Samtycke, gavs muntligt innan intervjun påbörjades och vi informerade återigen om deras rätt att inte svara på frågor och att avbryta intervjun när de ville utan att behöva ange skäl. Informanterna har givits möjlighet att läsa igenom de citat som används i uppsatsen då vi ville försäkra oss om att citaten är korrekta och i enlighet med vad informanterna velat uttrycka. Samtliga informanter fick tillgång till sina citat, ingen meddelade invändningar.

Konfidentialitet

Under arbetets gång har fingerade namn på informanterna använts i samtal och vid skriftlig kommunikation mellan författarna. Samtliga informanter benämns "hon" för att öka anonymiteten. Endast författarna har haft tillgång till det inspelade materialet.

Intervjuerna

Intervjuerna har tagit mellan 75 minuter och två timmar. Intervjuerna var semi-strukturerade, med fasta frågor och följdfrågor. En paus hölls under intervjun för att hålla både informanter och intervjuare alerta. Flera informanter uttryckte att de deltog i studien för att det var "ett viktigt ämne" som de ville vara med och sprida kunskap om och att de själva hoppades få nya perspektiv på sin utlevnad.

Tematisk analys

Intervjuerna bearbetades med tematisk analys i enlighet med Braun och Clarkes (2006) riktlinjer. Braun och Clarke (2006) definierar tematisk analys som en metod som syftar till att identifiera, analysera och skapa teman i den insamlade datan. Ett tema är en samling utsagor som säger något viktigt i relation till forskningsfrågan och visar på ett mönster i materialet. Det är en metod som beskriver materialet i detalj. Tematisk analys framhålls som en etablerad, grundläggande och lättillgänglig metod för kvalitativ analys, vilket bidrog till

författarnas val av metod. De betonar att forskaren spelar en aktiv roll i att identifiera och välja teman, och därmed i att forma den kunskap som förmedlas.

Analysprocess

Två av de fem intervjuerna valdes slumpmässigt ut. Författarna lyssnade igenom intervjuerna enskilt varpå relevanta utsagor utifrån frågeställningarna antecknades. Intervjuerna transkriberades inte då det kan medföra att viktiga känslomässiga nyanser i materialet går förlorat. De nedskrivna utsagorna och eventuella koder diskuterades. Därefter gjordes en andra genomlysning av dessa och koder (vad utsagan berör) skrevs ned för att säkerställa att inget väsentligt förbisetts. Författarna sammanställde sedan koderna, diskuterade dem och konstruerade teman utifrån dem. Därefter genomlyssnades de kvarvarande intervjuerna efter dessa teman och passande utsagor skrevs ned. Vi kontrollerade att våra teman inte överlappade varandra och att de var relevanta i förhållande till syftet. Ett tema uteslöts och två sammanfördes med andra teman.

Åtta teman och två subteman definierades: *Sexualiserad makt* med subtemat *Ansvar som följd av makt*, *Upplevelser av maktutövande i barndomen*, *Kontroll och autonomi*, *Reglering av relationer*, *Uppmärksamhet och ömsesidighet - den andras upplevelse*, *Spänning och intensitet*, *Sexuellt själv*, *Den kvinnliga kroppens uttryck* med subtemat *Kroppen som redskap*.

Resultat

Nedan presenteras de åtta teman och två subteman som har sammanställts utifrån intervjumaterialet.

Sexualiserad makt

Makt återkommer i samtliga informanters berättelser när de beskriver vad BDSM är för dem. Makten ger en "kick" - en informant beskriver det som att ha "vunnit". Förekomsten av maktkänsla framhålls för att utlevnaden ska bli bra.

– Jag tänker mig in i en situation där jag har total makt över henne, som att det är självklart, det får inte finnas någon tvekan för då känner både hon och jag det.

Det finns en överenskommelse om maktförskjutning mellan parterna i utlevnaden men parallellt med detta behöver makten tilldelas och erövrats.

– Jag har makt, men det är han som ger mig makten.

En informant säger att hon tycker om att ta makt och att sadismen är ett verktyg för att få makt; hon tar makten genom att tillfoga den andra smärta. Smärtan kan göra att den andre “ger sig” automatiskt. En annan informants partner blir undergiven av att vara sexuellt upphetsad och graden av undergivenhet ökar med upphetsningen, vilket informanten tycker är tillfredsställande att se. Hon kan göra partnern undergiven genom att göra honom sexuellt upphetsad och därigenom själv få den dominanta positionen och makten.

Subtema: Ansvar som följd av makt

Att vara den dominanta parten medför ett stort ansvar för den undergivnes välmående, det framhåller samtliga informanter. De resonerar både om fysisk, psykisk såväl som social skada. Vikten av att se den egna motivationen bakom sina handlingar betonas.

En informant berättar om en distansrelation på internet där hon dominerar.

– Allting som vi gör måste hela tiden vara dolt, en gräns är att jag måste tänka på om detta kan missgynna honom på hans jobb eller i hans familj eller någonting eller hans grannar eller så, det är en gräns [...]. Även om jag har makten så vill inte jag att han ska få massa skit för det han tycker om att göra. Jag har ändå nåt slags ansvar att se till att han kan leva ut det han vill leva ut utan att han blir upptäckt.

Här ligger både erkännandet av möjligheten att kunna skada den undergivne, i relation till en potentiellt straffande och oförstående omvärld, och en strävan att undvika verklig skada (i motsats till fantiserad eller lekt skada).

En informant utövar endast BDSM med personer hon är romantiskt intresserad av, annars är hon inte säker på att kunna upprätthålla sitt ansvar att inte skada. Någon gång har hon ändå provat att utöva BDSM i rent sexuellt syfte.

– Det har bara känts konstigt, som att jag inte kan lita på att jag bryr mig om personen nog att reglera det.

När hon inte har en stark känslomässig relation till sin partner riskerar verklig aggression eller vilja att skada att bryta igenom, i tanken i alla fall. Denna rädsla verkar ge upphov till ett så pass starkt obehag att hon undviker att leka med okända. Hon poängterar att BDSM kräver “mer input i relationen” än konventionella flyktiga sexuella relationer.

En informant talar om ansvar för de egna reaktionerna under utövandet. Den andra ska känna att den har möjlighet att avbryta när som helst. Hon är också noggrann med att separera lek-

rollerna från hur de förhåller sig till varandra i övrigt, och att inte utnyttja sin dominans under leken i vardagliga situationer.

– Om vi är osams tänker jag till exempel på att inte på något vis signalera att jag skulle kunna slå eller bli våldsam.

Medvetenheten om innehav av makt är tydlig, samt föresatsen att inte missbruka den.

Upplevelser av maktutövande i barndomen

Föräldrars och andra familjemedlemars maktutövande i barndomen är centrala upplevelser för flera informanter. En informant avböjer att berätta om sin uppväxt. För övriga informanter framträder berättelser om makt och hur de förhållit sig till detta som barn.

En informant ger intryck av att ha lämnats att uppfostra sig själv i stor utsträckning men har haft en äldre syster som tagit på sig delar av föräldrarollen:

– [...] hon uppfostrade mig ganska mycket... föräldrarna hade ju haft ett barn och var kanske inte sådär jätteintresserade av hur det skulle gå till med mig så... alltså de var ju intresserade men det var ganska fritt, det var inte så mycket regler eller vad man skulle göra utan det var mer systemen som lade sig i [...].

Hon berättar att hon har haft minst makt och inflytande i familjen samt stor frihet att sätta sina egna regler. Det tycks tidigt ha funnits en påtvingad autonomi där hon tilldelats makten över sig själv men inte haft makten att påverka övriga familjemedlemmar. Systemens roll som uppfostrare beskrivs som om systemen "lade sig i" vilket tyder på att hon inte fullt ut accepterat systemens bestämmanderätt.

I en annan intervju framstår föräldrarna som engagerade och mer närvarande. Informanten inleder med att berätta att uppväxten var trygg och kontrollerad. Hon förstår sina föräldrar och tycker att det var bra att de var kontrollerande på många sätt, men att fokus låg för mycket på yttre gränsdragningar och hon hade önskat att de lyssnat mer på henne eller visat att de förstod henne.

– Det känns som att de var väldigt inriktade på att jag fick eller inte fick, det ena eller det andra. De kunde ha varit mer, jag förstår din situation jag förstår varför du vill göra det här eller varför vill du göra det här. Nu var det mer bara: "du får inte".

I en tredje intervju har informantens mamma haft ett starkt fokus på gränser och vad hon fick och inte fick göra vilket informanten hade svårt att acceptera. När föräldrarna skildes valde informanten att bo hos sin pappa som tillät mer utrymme och självbestämmande. Hon hade svårt att komma överens med sin mammas nya man och uppger att hon har svårt för dominanta män. Många vuxna tyckte att hon var "jobbig" som inte kunde acceptera ett nej utan alltid ville veta varför. Hon önskade att andra skulle motivera sin makt och det verkar ha provocerat många. Hos pappan fick hon klara sig själv i stor utsträckning och ta ett stort ansvar både för pappan och för de yngre syskonen. Boendet hos pappan framstår som problematiskt på många sätt, hennes val att bo där vittnar om hur avgörande egen frihet och inflytande var för henne.

En informant talar inte explicit om makt eller gränser men beskriver hur familjen frekvent flyttade, vilket gjorde att hon hela tiden behövde "börja om" i sina sociala relationer och inte hann rota sig. Hur det kom sig att familjen flyttade så ofta har hon funderat över men hon vet inte riktigt varför. "Vi hittade väl ingenstans vi ville stanna på", funderar hon. Samtidigt som hon berättar om sociala svårigheter för egen del som en följd av flyttandet så speglar citatet föreställningen om ett "vi" som beslutade om flytten, men hon vet inte varför vilket tyder på att hon kanske inte var så delaktig i beslutet som hon önskat. Möjligen fanns en upplevelse av maktlöshet i relation till familjens myckna flyttande i barndomen, vilken vänts i en föreställning om delaktighet och därmed möjlighet att påverka livssituationen.

I intervjuerna framkommer dels en brist på inflytande och makt och en önskan att bli lyssnade till, dels berättelser om autonomi som tycks ha vunnits på bekostnad av andras omtanke.

Kontroll och autonomi

Känslan av kontroll återkommer när tre av informanterna beskriver behagliga känslor och vad de upplever under utövarandet av BDSM. Kontroll definieras som att vara den skapande och styrande i situationen vilket kan ses som ett uttryck för att ha makt och agens. Kontroll tycks ligga nära makt men flera av informanterna skiljer dessa åt och talar om makt som det som ger sexuell upphetsning medan kontroll kopplas till fokus, koncentration och avslappning. Kontroll framställs som närmast meditativt.

– Jag hör allt som händer och ser allting, jag blir väldigt koncentrerad och det tycker jag om.

En person berättar om sin rädsla för att förlora kontroll och att dominansen är en övningssituation då hon har en kontroll som hon riskerar att förlora. Att besitta agens innebär även att behöva ta initiativ och gör hon inte det så faller utlevnaden. För att behålla kontrollen måste hon hela tiden lyssna till sig själv och vad hon vill göra.

Två personer beskriver att de *switchar*, att de lika väl kan ta den undergivna positionen och lämna ifrån sig kontrollen, medan tre personer uppger att de har svårt för när andra gör saker för dem på eget initiativ, dels under ett BDSM-utövande men även i andra sammanhang. En person beskriver det som att bli avbruten när den andra tar initiativ.

För en annan informant fungerar BDSM som ett sätt att närma sig andra och att utmana sina rädslor genom att verbalisera sitt behov av beröring, vilket hon annars har svårt att uttrycka. Hon tänjer medvetet på de egna kroppsliga gränserna i förhållande till sin partner, och kan under lek i den dominanta positionen bjuda in partnern att närma sig på hennes egna villkor. BDSM blir det lekutrymme där hon i trygghet kan utforska och utmana dessa kroppsliga gränser.

Att överlåta kontroll (i form av handlingskraft) tycks vara problematiskt för tre av informanterna. Att utsättas för andras handlingskraft stör den egna handlingskraften. En person känner betungande förväntningar på sig att reagera på ett specifikt sätt när den andra gör något för henne på eget initiativ.

Då egen agens kopplas till fokus och avlappning kan det motsatta, andras agens, kopplas till förlust av fokus samt spändhet, vilket kan hindra sexuell upphetsning. Att den andra tar initiativ stör troligen också den överenskomna förskjutningen av maktpositioner.

– Jag är medveten om att jag har svårt att slappna av när jag får fysisk stimulans vilket gör att det är något jag vill jobba med. [...] Att jag kan dominera någon till att röra mig till exempel. Sen tror jag det är något jag behöver göra många gånger för att kunna känna mig bekväm i den situationen. Jag tror att jag har en föreställning om att den andra helst vill bli rörd vid själv.

Kontroll som det förstås ovan är framförallt kopplat till sexuell utlevnad och det är viktigt att ta i beaktande att kontrollen i detta sammanhang sker inom en överenskommen lek. Utanför den sker något annat. BDSM beskrivs av informanterna delvis som ett medel att komma närmare sin partner, att kunna visa fler sidor av sig själv och visa sin sårbarhet. En person beskriver det i termer av att våga, när hennes partner vågar så vågar hon själv. I relationen känner hon sig utlämnad och uttrycker en rädsla att bli sårad. Inom lekens ram finns autonomi och oberoende hos den dominanta samtidigt som ömsesidighet och att vara utlämnad och

därmed beroende av den andra erkänns som något påtagligt utanför den ramen. Trots att dessa informanter bär på rädslor för att bli sårade och svårigheter med att överlåta initiativ så finns en tillit för den andra som gör att de går in i utlevnaden.

Reglering av relationer

Informanternas sätt att reglera känslomässigt intima relationer varierar. Tre ger intryck av att ha djupare och mer känslomässigt differentierade sätt att ha relationer än övriga två informanter. En medvetenhet om att man kan inneha växlande positioner i en relation och hur de lekta rollerna kan påverka präglar samtliga berättelser.

En informant lyfter att det existerar en allmängiltig idé om ömsesidighet vid vaniljsex men att det ofta är mannen (i en heterosexuell relation, författarnas anm.) som tar för sig mer och tar fler initiativ. Vid BDSM-sex är det uttalat vem som tar initiativ. Hon säger också att när hon är dominant så behöver hon känna efter vad hon själv vill.

När en informant började utöva BDSM intog hon initialt en undergiven position, dock var det hon själv som sökt upp partnern. En senare partner uppmuntrade henne att prova den dominant positionen. Det som tidigare skavt, att hon som undergiven varit så "sur", försvann och sedan dess är hon enbart dominant. Hennes missnöje i den undergivna positionen, som hon ändå behöll under en period, tyder på att hon i en relation kan förlora kontakten med sin förmåga att avbryta något som inte känns bra eller att sätta gränser för interaktionen. Att då anta en dominant position kan fungera som träning i att initiera, styra och gränssätta ett samspel. Det är också att ta på sig ett ansvar för relationen samtidigt som det finns tydliga ramar att förhålla sig till för hur samspelet iscensätts och avslutas.

När insikten om preferensen för den dominant positionen kom hade hon nyss gjort slut med sin partner och kände sig "fri". Friheten från en relation kan ha underlättat skiftet, även det faktum att det fanns en uttalad annan position att välja, en roll som redan var formulerad, då informanten har svårt att beskriva sig själv som person. För henne utgör BDSM ett sätt att relatera till en kärlekspartner, en nödvändig katalysator för kärlek.

– Det känns som om man inte får lov att lära känna varandra djupare då (i avsaknad av BDSM).

Utövandet är en delad dynamik som hon vill ha i en partnerrelation, där kärnan är den tillit som delas. På vilket sätt man lär känna varandra djupare framkom inte under intervjun.

En annan informants samborelation präglas av flexibilitet i det sexuella maktutövandet. När hon och sambon leker kämpar båda om makten, medan hon i sin internetrelation är uttalad och ständig dominant.

– Mest fysiskt våld (om utlevnad hon ägnar sig åt) men också lite play piercing och...ja alltså det är mest våld. Men jag har också internetgrejen där ...det blir inte samma sak utan mer som att jag bestämmer över honom, typ vad han ska ha på sig eller vad han ska göra...och om jag har tråkigt kan han få göra något förnedrande i cam.

Dominansen blir en lek med hennes omnipotenta och sadistiska sidor, hennes förmåga att styra varje aspekt i den undergivnes tillvaro och förnedra honom för sitt eget nöjes skull. Parallellt kan den undergivne ha kontakt med sina beroende och masochistiska sidor i en trygg kontext.

Medan hon och sambon utgör två subjekt med egna viljor och behov av makt, får den undergivne i internetrelationen ha rollen som enbart objekt för ett starkt och allsmäktigt subjekt. I internetrelationen är hans sårbarhet den enda som finns, det är han som verkar leva enbart för henne. Samtidigt som hennes manifesta beteende mot honom är utnyttjande och förnedrande så sker det inom en ram av ömsesidig respekt och en överenskommelse om vad som ska utspela sig mellan dem. Uttalad och fast dominans på avstånd blir också en säkerhet för den undergivne, gränserna är strikta och uttalade, likaså hennes ansvar att inte göra verklig skada.

BDSM-leken beskrivs av en informant som att träda in i ett mentalt rum, ett rum som känns hemma, stilla, tyst och behagligt. I rummet finns speglar och olika kläder.

– Rummet blir den kontakten och relationen man kan ha i en d/s-kontakt [...] det finns dörrar och fönster, man kan alltid gå ut eller släppa in luft. Fanns det inga dörrar och fönster hade jag inte haft några val, det är ingen samtyckande relation om jag inte kan gå ut eller om ingen av oss kan släppa in luft.

Att kunna påverka kontakten blir en förutsättning för dess existens. I speglarna ser man sig själv och den andra och vad relationen består av, berättar informanten. I rummet kan även temperaturen regleras, vilket kan förstås som en liknelse för att hon har makten över hur intensiv fantasin/upplevelsen blir. Rummet blir de gränser och ramar som finns för

interaktionen och möbleringen, fönstren och dörrarna symboliserar de möjligheter och friheter som ryms inom denna ram.

Sammantaget finns i berättelserna en vilja att själv kunna påverka vad som sker och att styra, vilket de explicita gränserna och tydligheterna i rollfördelningen tycks underlätta.

Uppmärksamhet och ömsesidighet - den andras upplevelse

Gemensamt för informanternas utsagor är att partners upplevelser och gränser tas upp frekvent. Partners upplevelser är avgörande i meningen att den styr interaktionen mellan dem. För att någon ska vara dominant krävs det för informanterna att någon annan är undergiven. I dominansen finns också ett omhändertagande av den som blir dominerad. De tre som är i fasta relationer kan tydligast manifesteras uppmärksamhet och ömsesidighet i sina berättelser medan andra berör det mer abstrakt. Utlevnaden är starkt relationsinriktad; det finns ett intresse för vad den andra vill och förståelsen för vad den andra upplever skänker njutning. En person talar dock mindre om den andras upplevande i leksituationen, men desto mer om processen att finna en lekkamrat. Där övriga informanter tycks se mötet som ett utforskande av vad båda vill så är hon inriktad på att finna någon hon på förhand vet kommer att passa hennes behov.

Informanternas partners föredrar ofta roller och positioner som informanterna inte alltid själva hade tyckt om. Två personer uppger att en del av den egna njutningen är att se den andra uppleva njutning. I dessa berättelser finns en god förståelse för vad den andra njuter av.

– Jag förstår vad hon känner och upplever och det är mycket det som får mig att njuta.

En informant berättar att det är viktigt att den andra har en så bra upplevelse som möjligt, det ger henne en kick. I intervjun ges stort utrymme åt den andras preferenser, mer än vad hon berättar om sina egna. Möjligen är det så att hon faktiskt talar om sin egen njutning när hon talar om den andras njutning; att se den andra få njutning ur den undergiven position är det som skänker njutning. Deras upplevelser är sammanvävda och bådadas behövs för att skapa helheten.

Även för en andra informant står partnern i fokus. Hon läser av sin partner för att förstå vilken slags utlevnad hon önskar. Det kan handla om subtila signaler i vardagen som hon vet är en inbjudan till lek. Tidigare oroade hon sig för missa partners signaler och att överskrida hennes gränser, idag kan hon se att hon inte ens var i närheten av de gränserna och numera litar hon på att partnern kan säga till.

– Det krävs lyhördhet vilket jag tycker är vackert, att lyssna till den andras behov.

En del informanter beskriver att de förhandlar fram vad de ska göra tillsammans med partnern medan andra personer, de som har längre förhållanden, vet vad den andra tycker om och kommunikationen är mer implicit. Att ha en kärleksfull och respektfull syn på sin partner under utlevnaden är något som kommer igen i flera av intervjuerna. Informanterna talar om BDSM-utövandet som att befinna sig i ett annat rum, en avgränsad situation där andra överenskommelser och möjligheter än i det gängse varandet finns. Hos alla personer finns en medvetenhet om att dessa möjligheter, det andra rummet, kan utnyttjas. En informant markerar mot missbruk av leken.

– Det är så många idioter i den världen, så många som verkligen utnyttjar andra människor och utnyttjar de här rollerna för att spela ut någon slags makt...och som använder BDSM på ett felaktigt sätt.

Citatet speglar övertygelsen att BDSM inte bör användas i syfte att demonstrera verkliga maktövertag eller strukturer på ett oflekterat och egoistiskt sätt. Att göra det är att lämna eller befinna sig utanför lekens flexibilitet och ömsesidighet på ett sätt som anses bryta mot grundtanken med BDSM och utgöra ett utnyttjande.

Spänning och intensitet

Gemensamt för informanterna är sökandet efter något mer, något annat, och upplevelsen av att vaniljsex inte riktigt "känns" eller att BDSM ger mer. De har sökt starkare stimuli, både psykiskt och fysiskt. De har inte känt sig hemma i den normativa sexualitetens uttryck utan funnit andra sätt att ha ett tillfredsställande sexliv. Två informanter berättar att de varvar vaniljsex med BDSM-sex medan andra exklusivt ägnar sig åt BDSM-sex.

En informant säger att hon mycket väl hade kunnat ersätta BDSM med en annan fysisk aktivitet. En annan betonar hur torftigt hennes sexliv hade varit utan denna utlevnad.

– Jag har jättesvårt att få orgasm, så istället får jag något liknande när jag blir slagen eller slår någon annan, om jag inte haft det hade jag haft ganska tomt sex, jag hade inte känt så mycket. Eller så hade jag försökt lära mig att komma istället, jag vet inte.

Här utgör BDSM-utlevnad också en ersättning för konventionellt uppnådd orgasm.

Informanten ägnar sig åt BDSM för att uppleva starka känslor i samband med sex, känslor som hon inte hade haft tillgång till i samband med konventionellt sex.

En informant har under hela sin sexuellt aktiva tid ägnat sig åt BDSM medan tre inledningsvis testat, och blivit besvikna på, vaniljsex.

– Jag minns att jag låg i tonåren och hade sex med någon och så tänkte jag 'Varför känns det inte? Varför är det ingenting som händer? Varför känns det som att man inte rör vid varandra ordentligt?' Det kändes inte som att det gick på djupet och jag längtade redan då efter mer styrka, mer intensitet, mer stimuli.

För henne räckte inte det konventionella sexet för att det verkligen skulle kännas, både fysiskt och psykiskt, istället uppkom en längtan efter något annat. Hennes sexliv idag kontrasterar starkt mot minnet av hur "ingenting hände", med stark kroppslig och mental påverkan efter en session:

– Det är beroende av vad som hänt, jag kan gå omkring i en dimma, eller som ett fnissigt barn, har det varit en smärtsession är jag hög på adrenalinet [...] har det varit rätt så är jag mycket tystare och sårbar, känslig för ljud och ljus, vid en intensiv repscen så är kroppen som bomull.

Idag beskriver hon en sexuell praktik som tar hela kroppen, alla sinnen, i anspråk.

En informant försöker beskriva sina känslor för BDSM, väl medveten om det samhälleliga tabu som omgärdar det.

– Någon slags upprymdhet, det är svårt att sätta ord på de känslorna. Något spännande i att kunna få slå en annan människa och att få bli slagen, det är ändå någonting man inte får annars, att tycka om att bli tagen med våld är egentligen jättekonstigt men det gör ändå att... det är då jag tycker sex är skönast liksom.

BDSM blir en plats där tabun, att slå och att bli slagen, kan lekas med och överträdas.

En annan informant drar paralleller mellan BDSM och en sport som hon ägnar sig åt:

– Man har ju också en partner i [sporten], som man dessutom håller livet i liksom. Man måste lita på varandra rätt mycket.

Hon jämför den fysiska risken i båda aktiviteter, risken att falla eller att råka skada sin partner fysiskt. Risken verkar vara en del av lockelsen i båda aktiviteter.

– Det är lite det där fantastiska hoppet som man gör från en jätte jätte jättehög trampolin och man vet att det kommer att gå bra. Det är skräcken och klumpen i halsen samtidigt som det pirrar ofantligt underbart i magen.

Sexuellt själv

Informanterna har en god förmåga att tala om sin egen sexualitet. Det framgår att de genomgått en process för att kunna bejaka sin sexualitet och kunna acceptera sexuell dominans och sadism som en del av den egna identiteten. Informanternas sexuella preferenser avviker från normen och flera berättar att de lidit av skamkänslor. Detta verkar ha bidragit till att sexualiteten har medvetandegjorts i hög utsträckning; de har reflekterat över sina sexuella preferenser, tagit reda på information via internet och reflekterat tillsammans med andra BDSM-utövare. Informanterna har både normer för kvinnlig sexualitet och normer rörande våld att förhålla sig till. De behöver scener där andra normer råder för att kunna utforska sadistiska och dominanta sidor av sig själva och lära sig nya roller. Samspel med andra för att lära mer om sig själv är tydligt. Att finna ett sammanhang där icke-normativ sexualitet får utrymme och accepteras tycks ha varit viktigt för att utveckla en självacceptans. De har hittat sätt att förhålla sig till sina sexuella preferenser, och betonar samtycke som en avgörande komponent. Utlevnaden är en fantasi där den som blir dominerad och utsatt för sadism gör ett aktivt val att lämna ifrån sig makt.

En person berättar att hon frågat sig själv vem hon är som blir sexuellt upphetsad av makt och våld och att det varit viktigt för henne att separera sig själv från personer som begår övergrepp.

– Det är väl en issue jag haft med min sexualitet, vem är jag som tänker på att slå någon, som blir upphetsad av att ha makt över den personen liksom och att på något sätt vilja separera sig från personer som begår övergrepp. (...) det är samtycket som gör allt. Jag skulle inte ens kunna ha en sexuell fantasi utan samtycke. För mig är det en så himla viktig grej för att det ska kännas okej.

En annan person som har varit dominant det senaste året berättar att hon fått kontakt med andra sadister på internet och nu kan acceptera att hon är sadist eftersom hon inte skulle skada

någon annan. Hon fortsätter med att reflektera över vad det innebär att skada någon och säger följande:

– Dessutom kan man skada andra människor på så många olika sätt, vi skadar alla på alla möjliga olika sätt, inte bara fysiskt. Det är viktigt att skada andra så lite som möjligt men jag förstod ju inte som barn att man kan skada andra på andra sätt än att slå.

Hon framhåller dock att hon fortfarande kan ha kvar skuld känslor.

– Jag försökte trycka undan min sexualitet så länge så det sitter kvar på något vis. Jag måste fortfarande jobba med skuld känslor, jag har liksom indoktrinerats med att det är fel och jag måste jobba bort de skuld känslorna.

Citaten visar på ett ifrågasättande av samhällsnormer där informanten vill problematisera vad det innebär att skada någon. Samtidigt har dessa samhällsnormer internaliserats och personen får skuld känslor när hon bryter mot dem.

Tre berättar om tidiga sexuella fantasier med inslag av dominans och förnedring medan andra tycks ha upptäckt sitt intresse för sexuell dominans först när de kom i kontakt med det. En informant som minns tidiga sexuella drömmar och fantasier om att dominera andra säger att hon blev chockad när hon insåg att hon blev sexuellt upphetsad av att se andra lida. Detta gick emot hennes självbild. Hon såg sig själv som en omhändertagande och självuppoffrande person och tycks haft svårt att integrera de olika sidorna av sig själv. Hennes fantasier handlade om att dominera, men när hon började utöva BDSM var det först som undergiven tillsammans med dominanta män. Detta tror hon har att göra med att det är den könsstereotypiska rollfördelningen. En annan informant minns tidiga fantasier med inslag av förnedring och säger att hon haft ett intresse för BDSM-attribut som piskor men att hon inte kopplade detta till sin sexualitet. Hon insåg att hon tänkte sexuellt på dominans och förnedring när hon hörde andra prata om det. Hon började undersöka BDSM på nätet och läste noveller med BDSM-inslag.

Tre av informanterna har initialt haft en undergiven position för att senare ha övergått till att vara dominant eller att växla position. För vissa tycks drivkraften att ha den dominant positionen ha funnits tidigt medan en person beskriver det som att hon upptäckt det när hennes partner föreslog att hon skulle pröva och att det då var som att allt föll på plats. I berättelsen framstår det som att den dominant sidan funnits hos henne tidigare men att hon

inte själv varit medveten om den. Hon har varit nyfiken på BDSM och sökt sig till personer som utövar BDSM men inte själv sett sig i den positionen. En deltagare beskriver svårigheter i att vara kvinna och ta den dominant positionen eftersom detta bryter mot könsstereotypiska roller vid heterosexuellt sex. Kanske har det varit lättare att börja i den positionen som inte bryter lika tydligt mot könsstereotypa roller och även att börja med att vara den som blir utsatt för våld som ett sätt att närma sig situationen och utforska sex med en förskjutet maktbalans. Steget till att ta den andra positionen blir då mindre och det finns en förståelse för hur man är i den rollen då personerna sett sina partners vara i den.

Den kvinnliga kroppens uttryck

Den kvinnliga kroppen har varit eller är föremål för egna känslor av missnöje och uppfattas som bärare av en identitet som inte överensstämmer med den upplevda identiteten. Det androgyna idealet lyfts av tre informanter.

En person fantiserade om sig själv som en stark dominant man som dominerade kvinnor – och tillägger att “det är de könsstereotypiska rollerna”. Hon hade svårt att hitta förebilder som hon kunde identifiera sig med rent kroppsligt och säger att det finns få kvinnor som framställs som sexuellt dominant inom media och att det påverkat att hon själv har haft svårt att ta den rollen. Hon har tidigare velat operera bort bröstet:

– Kroppen ljög om vem jag var. Andra såg min kropp och drog förhastade slutsatser.

Hon är mer nöjd med sin kropp idag men säger hon att hon fortfarande känner en sorg över att hon inte ser mer androgyn ut eftersom de skulle passa bättre med hur hon känner sig.

En annan person har tidigare inte velat se kvinnlig ut och hon tar upp att det framför allt är vad andra läser in i kvinnlighet som blir besvärande för henne. Hon säger sig ha en strävan mot androgynitet samtidigt som hon tycker att kvinnlighet är snyggt. Hon beskriver det som att framför allt män kan bemöta henne på ett sätt som hon inte tycker om när hon själv ger uttryck för en kvinnlighet i form av långt hår eller figurnära kläder. Hon betraktas då i första hand som kön och i andra hand som person. I intervjun framkommer att hon själv tycks själv se kvinnlighet som barnsligt och att även det är något som tidigare fått henne att ta avstånd från ett sådant uttryck. Hon säger att hon idag trivs bättre med sin kropp och att hon kan förhålla sig friare till vad hon uttrycker med den. Hon tycks även ha en större medvetenhet om vad hon uttrycker och genom det kunna påverka vilka responser hon får från andra. En hypotes är att hon genom detta själv blir den som styr och inte den som endast tar emot

responser från andra. Hon säger att hon tycker om att leka med vad hon uttrycker med kroppen och kan t.ex. spela att hon är en man under en utlevnad.

En tredje informant ser sig själv som kvinna men skulle vilja vara ett "mellanting", hon önskar att hon inte hade några könsmässigt utmärkande drag alls.

– Någon slags...vad ska man säga...någonting mellanting helt enkelt, eller ingenting.

Ett par informanter uttrycker det som att de vet att de har kvinnliga kroppar, kvinnliga kroppsdelar, och att andra ser dem som kvinnor. Hur de ser på sig själva förblir oklart - och det tycks vara så de vill ha det. Att definieras ses som att begränsas.

Subtema: kroppen som redskap

Ett behov av att röra sig bortom vad en kvinnlig kropp kan uppfattas som - passiv och undergiven - framkommer. Deltagarna behöver omdefiniera kroppen för att trivas med den. Ett sätt att uppnå detta är genom betraktandet av kroppen som ett redskap, ett subjekt, vilket ger en känsla av hemmahörande och trivsel i den egna kroppen. Detta är genomgående för samtliga informanter. De placerar genom detta sig själva i en mer aktiv position. Kroppen görs till något som är en del av dem och som finns för deras skull istället för något som finns till för att betraktas.

Tre informanter säger att de fått en bättre relation till sin kropp sedan de började träna. De lyfter fram aspekter som att kroppen är stark och att de kan använda kroppen.

– Jag ser kroppen som ett redskap till att göra sådant jag tycker är roligt. När jag var yngre fastnade jag mer i min kropp som objekt, och hur tycker andra att jag ska se ut och hur ska jag se ut för att jag själv ska tycka att jag är snygg. Jag tänker att det inte är det viktiga, om jag tycker att jag är snygg eller inte utan vad jag kan göra.

En person tycker att hennes kropp är häftig för att hon kan göra "sjukt mycket grejer" med den. Tidigare har hon lidit av åstörningar och distanserat sig från den men nu känner hon sin kropp bättre.

Diskussion

Resultatdiskussion

Studiens syfte var att undersöka hur personer som ägnar sig åt sexuell utlevnad inom BDSM kan förstås ur ett bredare perspektiv avseende psykologiska behov, relaterande och upplevande. Följande teman formades utifrån intervjumaterialet: *Sexualiserad makt* med subtemat *Ansvar som följd av makt*, *Upplevelser av maktutövande i barndomen*, *Spänning och intensitet*, *Kontroll och autonomi*, *Reglering av relationer*, *Uppmärksamhet och ömsesidighet - den andras upplevelse*, *Sexuellt själv*, *Den kvinnliga kroppens uttryck* med subtemat *Kroppen som redskap*. Dessa teman diskuteras nedan och jämförs med den teori och forskning som tidigare redogjorts för. Vi kommer att lyfta fram det vi uppfattar som de viktigaste resultaten under diskussionsrubrikerna *Innanför och utanför leken*, *Sexualisering av makt*, *Autonomi och agens*, *En annorlunda kärlekskarta* samt *Kvinnlig dominans*.

Diskussionen avslutas med en kort sammanfattning av slutsatser.

Innanför och utanför leken

BDSM har av flera forskare och författare förstås som lek eller rekreationellt nöje - liksom sport eller andra fritidsaktiviteter (Newmahr, 2010; White, 2006; Wismeijer och van Assen, 2013). BDSM-utövande benämns ofta som "lek" av deltagare skriver Wiseman (1998) som definierar lek i en BDSM-kontext som "erotisk aktivitet som inbegriper bondage, smärta, dominans osv." (s. 46). I enlighet med Wisemans definition har vi applicerat lekbegreppet på informanternas utlevnad. En informant använder begreppet om den egna utlevnaden. Andra säger session eller refererar till det som ett särskilt rum.

Winnicott framhåller lekens centrala plats i en tillfredsställande och kreativ existens, där tillfälle till givande möten med sig själv och andra ges (Davis & Wallbridge, 1981). För att kunna hänge sig åt lek krävs en grundläggande trygghet och förmåga att symbolisera, leka med verkligheten (Davis & Wallbridge, 1981; Weille, 2002). Att kunna leka med verkligheten är även kopplat till förmågan att mentalisera (Rydén & Wallroth, 2010). Informanternas delar en förståelse av att leken utgör ett särskilt utrymme och att en interpersonell förståelse och omsorg är förutsättningen för leken. I utlevnaden iscensätts dimensioner av känslolivet som alla människor har att förhålla sig till; begär, svaghet, omnipotens, utsatthet, beroende, rädsla osv. Inom lekens ram kan dessa känslor utforskas i en trygg och hållande kontext (Weille, 2002). Leken kan förstås både som en verklighetsflykt, ett glädjefyllt rekreationellt nöje, och ett förkroppsligande av den inre verkligheten. I och med att leken kretsar kring starka känslor

och sexuella uttryck är deltagarnas emotionella insats och potentiella sårbarhet hög, en informant säger att BDSM kräver “mer input” än konventionellt sex.

Den dominant positionen utgör ett manifest oberoende av andra och en lek med de egna omnipotenta föreställningarna. Dominans är att ha makten att skapa och styra en händelseutveckling. En informant använder sin dominans för att våga utmana sina egna fysiska gränser och sina gränser för vad hon vanligtvis begär av sin partner. Leken blir en arena för nya interpersonella erfarenheter. Paradoxalt nog ökar hennes latent beroende av den andra under utlevnaden av ett manifest oberoende.

Samtidigt krävs att båda parter hyser en förståelse för valet av respektive position (dominant eller undergiven), som Weille (2002) skriver så väcker lek både igenkänning och erkännande av det annorlunda, av den andra personen. Vetskapen om det annorlunda avseende preferenser, känslighet samt social situation hos partnern, och dess konsekvenser för lekens genomförande är genomgående hos informanterna. I gengäld verkar de uppleva samma omsorg riktade mot sig själva.

Två informanter lyfter fram partners njutning som källa till den egna njutningen, som om de egna kroppsliga gränserna tillfälligt blivit otydliga och partners sensationer vore de egna. Target (2007) uttrycker det så här: “Sexual pleasure is perhaps experienced at finding and possessing the pleasure of the other through taking momentary control of their thoughts and feelings [...]” (s. 524). Den sexualitet som beskrivs är i hög grad beroende av det relationella i situationen, av att förenas inte bara kroppsligt utan också psykiskt. Winnicott beskrev leken som varandet mellan jaget och icke-jaget (Davis & Wallbridge, 1981), ett område där de egna gränserna är mer flytande än annars. Ovanstående exempel illustrerar detta väl, ett upplevande som överskrider jaget och utspelar sig någonstans mitt emellan två personer.

Den avancerade form av lek som BDSM utgör ställer höga krav på kommunikationen mellan inblandade parter. Mentaliseringsförmågan, empati, självreflektion, att ta hänsyn till andras behov och att tydliggöra sina egna är central. Subkulturen utgör en kontext där samtyckesbegreppet och dess praktiska konsekvenser diskuteras frekvent, brott mot samtyckeskravet anses utgöra skiljelinjen mellan BDSM och brottsligt våld (Wiseman, 1998). Lekens gränser förhandlas fram explicit mellan partners som inte känner varandra väl, medan fasta partners har mer implicita, tidigare kända gränser. Självkontroll och självkänedom framhävs av informanterna. En informant undviker att leka med tillfälliga partners då hon inte känner tillräcklig omsorg om dem. Detta kan förstås som ett utslag av just självkänedom och ansvarstagande. Eventuellt är det relaterat till den höga emotionella insats som informanterna

talar om, ett tillfredsställande interpersonellt möte under utlevnaden är beroende av att parterna gemensamt utsätter sig för emotionell risk och förenas i den intimiteten.

Weille (2002) menar att BDSM-subkulturen å sin sida lider av en oreflekterad optimism, medan psykoanalytisk teori lider av överdriven patologisering. Mot bakgrund av vad som framkommit i våra intervjuer kan vi inte se något stöd för åsikten att subkulturen präglas av oreflekterad optimism. Samtliga informanter problematiserar i någon mån utövandet.

Baumeister menar att utövare sökt "försvara sig" med att BDSM-lek ger insikter i vardagliga maktstrukturer. Men, skriver han: "[...] *masochist sexuality bears no viable relationship to genuine political dynamics.*" (s.18). Om leken skulle representera verkliga maktförhållanden eller strukturer så skulle samhällets mest förtryckta i högre utsträckning ägna sig åt sexuell masochism skriver Baumeister (1988). Baumeisters slutsats baseras på ett mycket konkret tänkande där han helt bortser från fantasins och lekens möjligheter.

Sexualisering av makt

Innehav av makt i en BDSM-kontext är centralt för flertalet informanter. Dominans beskrivs av Anderson och Berdahl (2002) som att sträva mot makt, denna strävan framträder i flera av informanternas berättelser. Medel för att nå makt är exempelvis sadismen. Känslan av att ha erövrat makten beskrivs med ord som att "ha vunnit" vilket kan kopplas till en känsla av triumf så som Stoller (1986a) beskriver det. Stollers resonemang bygger dock på en tidigare förekomst av trauma, medan vi inte har sett något som tyder på trauma hos informanterna. En eventuell förekomst av trauma skulle i så fall kopplas till upplevelser av bristande självbestämmande eller att ha lämnats att klara sig på egen hand i förtid. Att uttala sig kring förekomst av trauma utifrån den tid vi tillbringat med informanterna kan dock endast bli av spekulativ karaktär. Ett behov av att återuppleva trauma är alltså inte något som framkommit i informanternas berättelser.

Upplevelser av maktlöshet i relationen mellan förälder och barn menar Silverstein (1994) kan bidra till frustration och sexualisering av maktobalans. Flera informanter benämner maktrelaterade områden från barndomen vilket tyder på att dessa aspekter varit viktiga för dem. Silverstein (1994) skriver att maktobalans kan innehålla inslag av tvång och grymhet, vilket tydliggör att hon inte talar om den maktobalans som utövas inom BDSM. Utanför lekens ram är samtycket tydligt och medvetenheten om ansvaret är också med i leken. Stoller (1986b) påpekar att vad som sexualiseras behöver hittas i personens egen livsberättelse. Att vara barn innebär till stor del att just vara maktlös och ha relativt liten

möjlighet att påverka sin omgivning. Dynamiken mellan barnets känslighet och behov av eget inflytande behöver matchas med signifikanta vuxnas förmåga att förhålla sig till detta.

Möjligen har matchningen inte alltid fungerat utifrån informanternas berättelser, men de har kunnat utveckla ett fungerande relaterande till andra och bär inte en önskan att orsaka andra reell skada. Sexualiseringen av makt kan mycket väl ha formats genom frustration över en maktobalans i barndomen, men dess uttryck är varierade och behöver inte alls innebära störda objektrelationer så som Silverstein (1994) anser. Däremot är det möjligt att upplevelser kopplade till makt under barndomen varit viktiga för informanterna och att det bidragit till ett behov av att utforska aspekter kring makt i sexualiteten.

En informant avböjde att berätta om sina uppväxtförhållanden med motiveringen att frågan innebar en önskan att förklara varför personer ägnar sig åt BDSM. Hon ansåg att det tydde på ett betraktande av BDSM-utövande som onormalt – ingen söker en förklaring till varför personer ägnar sig åt ”vaniljsex”. Oviljan att berätta om sin barndom förstås som en vägran att medverka i det upplevda sökandet efter en etiologi till BDSM-preferensen och därmed ett indirekt patologiserande. Det kan också utgöra en generell misstro mot akademiska försök att förstå BDSM, som kan uppfattas som majoritetens sätt att definiera och objektifiera BDSM-utövarna, vilket är mindre sannolikt då informanten valde att medverka i studien i övrigt.

Även det heteronormativa kärleksscriptet (McCormick, 2011) innehåller en maktförskjutning, dock ej explicit. Sexualisering av makt, eller av positionerna dominant och undergiven, särskiljer inte BDSM-utövare från andra grupper. Det som utmärker gruppen är hur makten gestaltas och tydliggörs.

Informanternas starka uttryck för maktobalans kompenseras med de omgivande ramarna, själva upplevelsen av maktförskjutning sker i fantasin (Stoller, 1986b). I leken behåller de inblandade fortfarande kontroll över vad som sker. Makt och kontroll diskuteras med partners, och maktförskjutningen kan sägas befinna sig mellan fantasi och verklighet i det särskilda utrymme som leken utgör (Davis & Wallbridge, 1981).

Autonomi och agens

Expliciteten tycks fylla flera funktioner, dels funktionen som garant för att balansen mellan spänning och tristess kan upprätthållas, dels rollen av reglering av nära relationer då gränser och roller är explicita. Kontroll och agens eftersträvas i utövandet och beskrivs i positiva termer. Flera av informanterna är dominanta men har samtidigt en ambivalent inställning till autonomi, definierat som att inte uppleva ett yttre tryck och förväntningar på att respondera på

ett visst sätt (Sanchez, Kiefer & Ybarra, 2006) när de utsätts för andras agens. Att lyssna, förstå och tolka den andras behov fungerar bra men andras initiativ utgör en störande faktor. Autonomi är generellt viktigt för sexuell tillfredställelse (Sanchez, Kiefer & Ybarra, 2006).

Att uppleva autonomi tycks underlättas av BDSM-utövandets kontext; maktförhållandet, och därmed vem som tar initiativ, är statistiskt inom ramen. Att reglera relationen på detta sätt kan förstås som ett undvikande av att behöva hantera två personers agens, att förhandla i stunden och att kunna se till bådars vilja. Samtidigt tränar informanterna på att ha kontroll och agens; att hantera rädsla för att tappa kontroll, att uppmärksamma andras signaler och att kommunicera egna behov. Weilles (2002) teori om bearbetande inom BDSM kan användas för att förstå detta. Kanske kan även kontroll och agens kopplas till att aspekter av makt tycks ha varit framträdande för vissa informanter i barndomen och att de behöver arbeta med aspekter som agens, autonomi och kontroll i en trygg miljö. Att ha ett behov av att arbeta med dessa aspekter skulle i så fall inte vara något som klart utskiljer utövarna från andra grupper utan det anmärkningsvärda är att det i det sexuella uttrycket finns en möjlighet att bearbeta och hantera dessa aspekter.

En annorlunda kärlekskarta

Folkhälsoinstitutet (1996) uppger att åtta procent av kvinnorna och 12 procent av männen i Sverige kan tänka sig att bli sexuellt stimulerade av rituella lekar innebärande dominans och underkastelse. Att "kunna tänka sig det" innebär inte att de aktivt ägnar sig åt det eller definierar sig som utövare, så informanterna i föreliggande studie tillhör troligen en än mindre sexuell minoritet.

Money (1986) påpekar att ett tidigt sexuellt möte som inte överensstämmer med individens kärlekskarta, samling av preferenser, kan vara otillfredsställande och till och med obehagligt. Två informanter uppger att de har tidigare sexuella erfarenheter som "inte känts" eller som inte har varit helt tillfredsställande, och att de förstod att de behövde något annat. För dem var det den dominanta positionen och/eller starkare sensorisk och psykisk stimuli som saknades. Med Money's ord sökte informanterna någon att konsolidera, leva ut, sin kärlekskarta med. Samtliga informanters kärlekskartor skiljer sig från majoritetens i det att de innefattar önskningar om dominans, sadomasochism eller bondage till den grad, inte nödvändigtvis art, att de benämner sig själva BDSM-utövare. Även i konventionellt sex förekommer inslag som skulle kunna kategoriseras som BDSM-praktik; att binda eller lekfullt hålla fast sin partner (bondage), att tycka om ett visst språkbruk, att bli upphetsad av att partnern bär särskilda underkläder (fetischism), att sexualisera kvinnliga bröst osv, men det

görs sällan då kontexten inte kräver den graden av reflektion. Det är helt enkelt så pass vanligt att det inte behöver benämnas. Denna svårighet att skilja en slags sexualitet från en annan tyder på att en BDSM-praktik snarare befinner sig på ett all sexualitets kontinuum snarare än på en egen skala. Även Stoller (1986b) och (1965) argumenterar för att "perversionerna" inte klart kan skiljas från det "normala".

Sårbarhet, lekfullhet och interpersonellt risktagande är faktorer som framhävs i en studie av vad som utgör "optimala sexuella upplevelser" (Kleinplatz, Ménard, Paradis, Campbell & Dalglish, 2013). Dessa begrepp återkommer också när våra informanter berättar om vad deras utlevnad innehåller och vad de eftersträvar. Föreställningarna om vad som utgör bra sex tycks alltså ganska samstämmiga mellan föreliggande studie och Kleinplatz m.fl., (2013) resultat, dock skiljer de sig åt avseende medel att uppnå detta.

Target (2007) menar att vår sexualitet, till skillnad från andra delar av oss, inte benämns eller bekräftas (speglas) av våra föräldrar i barndomen. Först i den sexuella akten kan vi identifiera oss med den egna sexualiteten och integrera den i vår upplevelse av oss själva. Att kunna relatera till denna tidigare ospeglade del av självet via den andra, skapar ett starkt band. I BDSM-uttryck ingår handlingar som kan uppfattas som aggressiva och våldsamma, uttryck som vanligtvis inte kopplas explicit till sexualitet. BDSM knyter samman två laddade fenomen, sex och våld. En informant lyfte fram just det fysiska våldet, och det sociala tabu som omgärdar det till vardags: "*Något spännande i att kunna få slå en annan människa och att få bli slagen, det är ändå någonting man inte får annars [...].*" Utövandet blir också en funktion som i kontrollerad form bekräftar och tillåter de våldsamma, sadistiska och aggressiva delarna hos utövaren, delar som kanske inte funnit något annat acceptabelt utlopp.

Om sexualiteten som arena för spänning och risk skriver Stoller (1986b) att känslan av upphetsning är en balansgång mellan tristess och upplevd risk. Inslaget av spänning är framträdande i informanternas berättelser. En informant berättar att utan BDSM skulle hon ha "ganska tomt sex, jag hade inte känt så mycket". En annan om känslor av "skräck" och "pirr i magen", en tredje jämför med en riskfylld sport. I BDSM-praktiken har informanterna funnit sin spänning som ger ett tillräckligt stort avstånd till tristess. Graden av spänning kanske hade varit alltför intensiv för andra, medan de å sin sida inte blir tillräckligt stimulerade av vaniljsex. Vilken slags risk den enskilda informanten explicit laborerar med verkar bero på graden av självkänedom och huruvida BDSM utövas i självutvecklande syfte eller inte. Två av informanterna är tydliga med att leken bearbetar någon problematisk/riskfylld känslomässig aspekt för dem, medan en övervägande fokuserar på fysisk risk.

Haugsgjerd (1999) skriver att det blivit en allmän hållning inom psykoanalytiskt orienterad teori att vad som är perverst inte karaktäriseras utifrån specifika handlingar utan med hjälp av de emotionella drivkrafterna bakom uttrycket. Haugsgjerd refererar till Stoller (Stoller, 1986 refererat i Haugsgjerd, 1999/) som menar att inslaget av hat eller destruktivitet skiljer perversioner från variationer. Vi anser att Reiersøl och Skeids skiljelinje (2006) mellan friskt och sjukt i sexuella sammanhang är mest användbar; att tillfoga sig själv eller annan skada och att överträda andras gränser bör diagnosticeras, dock ej med den sexuella preferensen i sig, utan som problem med impuls kontroll och/eller personlighetsstörning. I föreliggande studie har inga informanter uppgett svårigheter med att respektera andras gränser eller lust att tillfoga sig själv eller annan bestående eller önskad skada.

En informant säger att BDSM är nödvändigt för en kärleksrelation där man lär känna varandra på djupet. På vilket sätt man lär känna varandra djupare framkom inte under intervjun. Dock kan mångfalden av affektiva uttryck, exempelvis aggression, smärta, skräck, njutning osv, som delas under BDSM skapa en stark bindning mellan utövarna och ge tillgång till större delar av både den andras och det egna känsleregistret och varandet än under konventionellt sex. En annan tänkbar funktion är att BDSM används för att reglera upplevelsen av närhet och intimitet så att den inte blir överväldigande.

Vårt resultat visar att informanterna i stor utsträckning är medvetna om hur den egna kartan ser ut, vilket inte är förvånande då valet och processen att identifiera sig som BDSM-utövare har inneburit någon grad av självreflektion.

Kvinnlig dominans

Att vara kvinna och ta den dominanta positionen i den sexuella utlevnaden tycks inledningsvis ha varit problematiskt för några av informanterna. Förhållandet överensstämmer med forskning som visat att den undergivna positionen är mest lättillgänglig för kvinnor när alternativa uttryck inte finns aktivt tillgängliga (Hundhammer & Mussweiler, 2012). Manligt kodas som dominant och kvinnligt som undergivet (Butler, 1993; Freud, 1965; McCormick, 2010). Två av informanterna berättar att de fantiserat om att vara en man under sexuell dominans eller att de har spelat man under BDSM-utövande. Att vara dominant tycks här kopplas till att vara mer maskulin. Detta skulle kunna ses som att reproducera klassiska könsroller vilket Newmahr (2011) påpekat sker inom BDSM, samtidigt sker ett synliggörande av könstypiska uttryck när en kvinna spelar man eller kan fantisera om att vara man vilket utgör en lek och informanterna har en medvetenhet om att också de kan inneha de uttrycken.

Informanterna kan också sägas bredda vad som kan göras inom könsgränserna (Butler, 2006; Simula, 2012) när de är sexuellt dominanta som kvinnor. De rör sig även bortom den binära könsuppdelningen när flera framhåller androgyna ideal eller definierar sig som queer. Det kan även ses som ett sätt att integrera kroppen till att bli en del av personen. Istället för att kroppen betraktas som ett uttryck för hela personen som då i första hand blir ett kön (Bartky, 1990) så strävar informanterna till att först och främst vara personer.

Att kategoriseras som kvinna utifrån kroppsliga karakteristika och därmed tillskrivas femininitet (Simula, 2012) som kopplas till undergivenhet tycks vara problematiskt för utövarna. Vår tolkning är att den undergivenhet som en kvinnokropp står för även hanteras genom att informanterna betraktar kroppen som redskap. Objektivisering av kvinnokroppen är något som alla kvinnor behöver förhålla sig till (Fredrickson & Roberts, 1997). Utövarnas kroppar tenderar att betraktas som objekt i den rådande samhällsstrukturen, vilket placerar dem i en svagare position där beroendet av andras bedömningar blir stort. Head och Hammer (2013) tar upp att kvinnor internaliserar en objektiviserande syn på sin kropp. Att göra kroppen till sin genom att i första hand betrakta den som ett redskap för egen användning är att röra sig från en passiv position av att först och främst vara en kropp för andra att observera till en aktiv görande position och där igenom utveckla en egen relation till kroppen.

Att inte betrakta den kvinnliga kroppen som ett uttryck för undergivenhet fungerar också väl med en BDSM-praktik där positionerna dominans och underkastelse kan gestaltas med symbolspråk (Newmahr, 2011) som finns inom BDSM. Informanterna har här möjlighet att utforska det dominanta uttrycket bortom kön.

Själva BDSM-begreppet och den sociala kontext det utgör svarar mot behovet att begripliggöras när andra normer och förståelser inte är tillgängliga i enlighet med Butlers teori (2006).

Metoddiskussion

Intervjuer

Informanterna gav utförliga svar men hade bitvis svårt att besvara frågorna. Vilka frågor som var svåra att besvara skilde sig åt mellan informanterna vilket kan tyda på att frågorna fungerade väl och att svårigheterna istället gav information om informanten. Att nå en god relation med informanten bedömde vi som mycket viktigt, särskilt då våra frågor är mycket personliga och vi intervjuar en grupp som tidigare patologiserats inom psykologin. Ett icke-dömande förhållningssätt och ett språk som låg nära informanternas eftersträvades. När intervjuaren uttryckte sig på ett sätt som uppfattades som potentiellt dömande eller ovetande

så framhöll informanterna aspekter som samtycke och frivillighet i vad vi upplevde som försök att försvara BDSM-praktiken. En informant var mycket fåordig och tedde sig obekvämt i situationen, hennes berättelse hade kanske sett annorlunda ut under andra omständigheter.

Informanter

Vår svårighet att rekrytera undergivna män gjorde att vårt fokus smalnade ytterligare jämfört med vår utgångspunkt. I efterhand framstår detta som en fördel då det gör gruppen mer specifik. Vi bedömer att antalet informanter är tillräckligt för att få substans i resultaten. Deltagarantalet är inte avgörande i en kvalitativ studie, informanterna har inte valts utifrån representativitet utan utifrån hur väl de kan redogöra för sin upplevda erfarenhet i enlighet med studiens syfte (Polkinghorne, 2005). Morrow (2005) framhåller att intervjuernas längd och djup är viktigare än deltagarantal.

De som besvarat vår annons är personer som är tillfreds med sitt sexliv och som har relativt lätt att uttrycka sig verbalt. Personer som upplever sitt BDSM-intresse som problematiskt eller destruktivt har haft få anledningar att svara på vår annons.

Tematisk analys

Vi har följt Braun och Clarks riktlinjer (2006) för genomförande av en tematisk analys. Den subjektiva faktorn är ofrånkomlig och det slutgiltiga temat hade kunnat komma att se annorlunda ut med andra författare. Vi har dock inte transkriberat intervjuerna, vilket är ett avsteg från riktlinjerna. Beslutet att inte transkribera motiveras med vår målsättning att behålla materialets emotionella mening i så hög utsträckning som möjligt.

Etik

Informanterna tog själva kontakt med oss vilket innebär att frivilligheten är hög. Samtycke erhöles muntligt innan intervjun påbörjades. Information om att rätten av avbryta och att avstå från att besvara frågor utan att ange skäl gavs både per mail och innan intervjun startade.

Intervjuerna avslutades med en fråga om hur intervjusituationen upplevts för att ge informanterna möjlighet till reflektion och att eventuellt korrigera sig. Att informanterna fick granska sina citat, och att ingen hade invändningar, tyder på att de även i efterhand känt sig bekväma med vad de berättat. Anonymitet har beaktats genom att samtliga informanter refereras till som "hon" samt att deltagarna beskrivs som grupp avseende åldersspann och sexuell praktik. I resultatdelen förekommer inga fingerade namn, då det inte ska vara möjligt att "följa" en enskild persons svar genom uppsatsen. Några citat har justerats för att skydda informanternas identitet, dock inte så att dess innebörd påverkats. Konfidentialitet har

beaktats då vi förvarat det insamlade materialet på en lösenordskyddad dator utan internetanslutning. Då vi delvis rekryterat informanter via bekanta är det inte uteslutet att vi kommer att träffa informanterna i andra sammanhang. Det kan jämföras med att bedriva annan psykologisk verksamhet och den ständigt förekommande risken att träffa klienter utanför behandlingssammanhanget. Vi har varit tydliga gentemot informanterna om vår tystnadsplikt. Vår slutsats är att rekryteringssättets styrkor (god tillgång till informanter) överväger eventuella nackdelar.

Styrkor och svagheter

Vi har uttryckligen sökt queer-personer vilket kan ha gjort att vi rekryterat personer som har en inblick i den begreppsvärlden och har en sådan diskursiv förståelse av sig själva. När vi sedan själva använder queerteori för att förstå dem bekräftar vi varandra. Dock försöker vi utöka vår förståelse och undersöka vad de alternativa normerna betyder för deltagarna. Morrow (2005) betonar vikten av att sätta in deltagarnas erfarenhet i ett kulturellt och kontextuellt sammanhang, vilket vi anser att vi gör i och med den historiska överblicken, redogörelser för stigmatisering av BDSM-utövare samt en diskussion kring genus.

Vi träffade informanterna en gång, resultatet hade troligen sett annorlunda ut om vi träffats flera gånger. Polkinghorne (2005) understryker svårigheten att få fylliga redogörelser när man träffar informanten en enda gång, han rekommenderar minst tre träffar för att etablera en öppen och trygg relation där deltagaren kan ge tillräckligt djupa och breda redogörelser. Med våra djuplodande frågeställningar hade det varit en klar fördel att arbeta på det sättet, tyvärr hade vi inte möjlighet att göra det.

Vi gör inte anspråk på generaliserbarhet men hoppas att vi genom transparens i arbetsprocessen gör det möjligt för andra att bedöma vad som kan vara relevant för andra kontexter och personer. En styrka är att vi är öppna med egna ställningstaganden. Inledningsvis har vi haft en förförståelse utifrån teorin på området och våra personliga övertygelser. Det har möjligen utgjort en begränsning och vi utgår ifrån att denna förförståelse har påverkat resultatet i någon mån. Å andra sidan kan denna förförståelse och kännedom om existerande teori ha bidragit till att intervjuerna genomfördes med en bredare förståelse än vad som annars varit fallet (Morrow, 2005). Vi har medvetet arbetat med självreflektion för att bättre förstå våra egna motiv genom att diskutera med varandra och vår handledare. Under arbetets uppstart träffade vi en utomstående sexolog och psykolog. Morrow (2005) framhåller vikten av att tala med utomstående för att få alternativa tolkningar. Trots detta finns det troligen aspekter som vi inte själva är medvetna om som påverkat vilka resultat vi lyfter fram

och vilka tolkningar vi gör (Morrow, 2005). Mycket av den refererade teorin och forskningen i vår uppsats är nordamerikansk, vilket ger viss kulturell slagsida. Det beror helt enkelt på att området är relativt obeforskat och mycket av den befintliga forskningen är nordamerikansk.

Sammanfattning

BDSM fungerar som en lek med verkligheten där maktförskjutning och de framförhandlade gränserna bidrar till gränsöverskridande och ett utforskande av informanternas inre värld. Aspekter som genus, agens, våld och makt lyfts fram.

Utövandet har potential att leda till bearbetning och självutveckling. Att få sin sexualitet och inre verklighet speglad under utövandet tycks bidra till en ökad känsla av intimitet och närhet. BDSM-utövandet är en funktion som i kontrollerad form bekräftar och tillåter de våldsamma, sadistiska och aggressiva delarna hos utövaren.

Själva BDSM-begreppet och den sociala kontext det utgör svarar mot behovet att begripliggöras när andra normer och förståelser inte är tillgängliga i enlighet med Butlers teori (2004/2006).

Flertalet utövare ger uttryck för ett starkare behov av fysisk och psykisk stimuli än vad konventionellt sex har kunnat ge dem. De betonar även den spänning och glädje som BDSM ger. I utlevnaden iscensätts dimensioner av känslolivet som alla människor har att förhålla sig till; begär, svaghet, omnipotens, utsatthet, beroende och rädsla. Det finns troligen lika många motiv till att utöva BDSM-sex som det finns att ägna sig åt konventionellt sex.

Förslag på framtida forskning

Newmahr (2011) menar att genom att leka undergiven gentemot en man så utmanar, konfronterar och överlever kvinnan symboliskt manligt våld. Genom det vägrar de att leva i skräck för manligt våld. BDSM utgör en väg till känslan av oöverbinnerlighet. Om Newmahrs resonemang är riktigt så utgör BDSM en bearbetning av könsmaktsordningen på ett både kroppsligt och intellektuellt plan, en intressant teori att pröva i framtida studier.

BDSM-utövande ställer höga krav på kommunikation mellan deltagarna, och kommunikation om känslor, önskvärda aktiviteter och icke-önskvärda upplevelser utmärker praktiken. Aktiviteternas natur gör att ärlig och autentisk kommunikation är avgörande, annars riskeras kroppslig eller psykisk skada. Därmed inte sagt att all kommunikation är totalt ärlig, men denna öppenhet eftersträvas. Denna explicita kommunikationsstil särskiljer BDSM både från konventionell sexuell praktik samt andra sammanhang och är ett intressant fokus för framtida forskning.

Den höga graden av kommunikation inom BDSM, behovet av känslomässig följsamhet samt (optimalt) en förståelse för vilken inverkan ens egna handlingar har för den andra rör i hög utsträckning förmågan att mentalisera. BDSM kan förstås som en mycket mentaliseringskrävande praktik, är det till och med så att utövarna, i ett optimalt sammanhang, stärker sin förmåga till mentalisering i utövandet? Och förklarar denna eventuella goda förmåga att mentalisera resultat som visar att BDSM-utövare uppger att de mår bättre än genomsnittet (Wismeijer & van Assen, 2013)? Detta eventuella samband utgör förhoppningsvis en framtida forskningsfråga.

Referenser

- Ambjörnsson, F. (2006). *Vad är queer?* Stockholm: Natur & Kultur.
- Anderson, C., & Berdahl, J. L. (2002). The experience of power: Examining the effects of power on approach and inhibition tendencies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 1362–1377. doi:10.1037/0022-3514.83.6.1362
- Bartky, S.L. (1990). *Femininity and domination: Studies in phenomenology of oppression*. New York: Routledge.
- Bauer, R. (2008). Transgressive and transformative gendered sexual practices and white privileges: the case of the dyke/trans BDSM communities. *Women's Studies Quarterly*, 36(3/4), 233-253.
- Baumeister, R. F. (1988). Masochism as escape from self. *The Journal Of Sex Research*, 28(1), 28-59. doi:10.2307/3812869
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research In Psychology*, 3(2), 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Breslow, N., Evans, L., & Langley, J. (1985). On the prevalence and roles of females in the sadomasochistic subculture: Report of an empirical study. *Archives of Sexual Behavior*, 4, 303-317.
- Buhrich, N. (1983). The association of erotic piercing with homosexuality, sadomasochism, bondage, fetishism, and tattoos. *Archives Of Sexual Behavior*, 12(2), 167-171. doi:10.1007/BF01541560
- Butler, J. (1993). *Bodies that matter*. New York: Routledge.
- Butler, J. (1997) *The psychic life of power*. Stanford: Stanford University Press.
- Butler, J. (2006) Genus ogjort: *Kropp, begär och möjlig existens*. Stockholm: Nordstedts akademiska förlag. (Originalverk publicerat 2004)
- Cross, S. E., & Madson, L. (1997). Models of the self: Self-construals and gender. *Psychological Bulletin*, 122(1), 5–37. doi:10.1037//0033-2909.122.1.5
- Cross, P. A., & Matheson, K. (2006). Understanding sadomasochism: An empirical examination of four perspectives. *Journal of Homosexuality*, 50(2/3), 133-166.
- Carlström, L. (2011) *Ett slag för njutningen - en studie om BDSM-utövande inom relationer*. D-uppsats, Masterprogrammet i sexologi, Malmö högskola, Hälsa och samhälle.
- Connolly, H. P. (2006). Psychological functioning of bondage/domination/sado-masochism (BDSM) practitioners. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 18(1), 79-120.
- darkside.se* (2009). Hämtad 15 juli 2013 från: <http://www.darkside.se/info.php?a=o>.

- Davis, M., & Wallbridge, D. (1981). *Boundary & space. An introduction to the work of D. W. Winnicott*. London: Karnac, cop.
- DeWall, C., Finkel, E. J., & Denson, T.F. (2011). *Self-control inhibits aggression*. *Social & Personality Psychology Compass*, 5(7), 458-472.
- Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5. (2013) American Psychiatric Association, cop.
- Folkhälsoinstitutet (1997). Sex i Sverige. Om sexuallivet i Sverige 1996: rapport från en av Folkhälsoinstitutet finansierad befolkningsbaserad studie: [preliminär rapport]. 2. Uppl. Stockholm: Folkhälsoinstitutet, 1997.
- Fonagy, P., Gergely, G., Jurist, E.L. & Target, M. (2002). *Affect regulation, mentalization and the development of the self*. New York: Other Press.
- Fredrickson, B. L., & Roberts, T-A. (1997). Objectification theory: Toward understanding women's lived experiences and mental health risks. *Psychology of Women Quarterly*, 21(2), 173-206.
- Freud, S. (1965). *Sexualteori: tre studier i sexualteoretiska frågor*. Stockholm: Aldus Bonnier. (Originalverk publicerat 1905)
- Haugsgjerd, S. (1999). *Psykiskt lidande: Psykodynamisk bakgrund och diagnostik*. Stockholm: Natur & Kultur. (Originalverk publicerat 1990)
- Head, J.L., & Hammer, T.R. (2013). Relational-cultural theory and yoga: A proposed model addressing the harm of self-objectification in women. *Journal Of Creativity In Mental Health*, 8(2), 106-119. doi:10.1080/15401383.2013.792225
- Hite, S. (1977). *Hiterapporten 3 000 kvinnor om sex och sexliv*. Stockholm: Tidens förlag. (Originalverk publicerat 1976)
- Hundhammer, T., & Mussweiler, T. (2012) How sex puts you in gendered shoes: Sexuality-priming leads to gender-based self-perception and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 103(1), 176–193 doi: 10.1037/a0028121176
- Igra, L. (1983/1987) *Objektrelationer och psykoterapi*. Lund: Natur & Kultur.
- Johannisson, K., (1994). Sexualiteten i historien. Lundberg, P., Eriksson, G., & Wilson, R. (1994). *Sexologi*. 154-161 Stockholm: Liber utbildning/Almqvist & Wiksell medicin.
- Johnson, S. L., Leedom, L. J., & Muhtadie, L. (2012). The dominance behavioral system and psychopathology: Evidence from self-report, observational, and biological studies. *Psychological Bulletin*, 138(4), 692-743.
- Klein, M., & Moser, C. (2006). SM (sodomasochistic) interests as an issue in a child custody proceeding. *Journal Of Homosexuality*, 50(2/3), 233-242.

- Kühn, S., Brass, M., & Haggard, P. (2013). Feeling in control: Neural correlates of experience of agency. *Cortex: A Journal Devoted to the Study of the Nervous System and Behavior*, 49(7), 1935-1942.
- Kleinplatz, P. J., Ménard, A., Paradis, N., Campbell, M., & Dalglish, T. L. (2013). Beyond sexual stereotypes: Revealing group similarities and differences in optimal sexuality. *Canadian Journal Of Behavioural Science/Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement*, 45(3), 250-258. doi:10.1037/a0031776
- Lawrence, A., & Love-Crowell, J. (2008). Psychotherapists' experience with clients who engage in consensual sadomasochism: A qualitative study. *Journal of Sex And Marital Therapy*, 34(1), 67-85.
- Levitt, E., Moser, C., & Jamison, K. (1994). The prevalence and some attributes of females in the sadomasochistic subculture: a second report. *Archives Of Sexual Behavior*, 23(4), 465-473.
- McCormick, N. B. (2010). Preface to sexual scripts: social and therapeutic implications. *Sexual and Relationship Therapy*, 25(1), 91–95.
- Money, John (1986). *Lovemaps - Clinical concepts of sexual/erotic health and pathology, paraphilia, and gender transposition in childhood, adolescence, and maturity*. New York: Prometheus Books.
- Morrow, S. L. (2005). Quality and trustworthiness in qualitative research in counseling Psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 52(2), 250-260.
- Moser, C., & Kleinplatz, P. (2006). Introduction: The state of our knowledge on SM. *Journal Of Homosexuality*, 50(2-3), 1-15.
- Newmahr, S., (2011). *Playing on the edge. Sadomasochism, risk, and intimacy*. Bloomington and Indianapolis: Indiana university press.
- Newmahr, S. (2010). Rethinking kink: Sadomasochism as serious leisure. *Qualitative Sociology*, 33(3), 313-331. doi:10.1007/s11133-010-9158-9
- Nordling, N., Kenneth Sandnabba, N., & Santtila, P. (2000). The prevalence and effects of self-reported childhood sexual abuse among sadomasochistically oriented males and females. *Journal of Child Sexual Abuse*, 9(1), 53-63.
- Polkinghorne, D. E. (2005). Language and meaning: Data collection in qualitative research. *Journal of Counseling Psychology*, 52(2), 137-146.
- Reiersøl, O., & Skeid, S. (2006). The ICD Diagnoses of fetishism and sadomasochism. *Journal Of Homosexuality*, 50(2/3), 243-262.

- Richters, J., de Visser, R. O., Rissel, C. E., Grulich, A. E., & Smith, A. A. (2008). Demographic and psychosocial features of participants in bondage and discipline, 'sadoomasochism' or dominance and submission (BDSM): Data from a national survey. *Journal Of Sexual Medicine*, 5(7), 1660-1668. doi:10.1111/j.1743-6109.2008.00795.x
- Risman, B. (2009). From doing to undoing: Gender as we know it. *Gender & Society*, 23(1), 81–84.
- Rubin, G. S. (1998). Thinking sex: Notes for a radical theory of the politics of sexuality. Parker, R., & Aggleton, P. (Red.) (1998) *Culture, Society & Sexuality: A Reader*. (pp. 143-178). London: Taylor & Francis Ltd / Books.
- Rydén, G., & Wallroth, P. (2010). *Mentalisering. Att leka med verkligheten*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Sanchez, D.T., Kiefer, A. K., & Ybarra, O. (2006) Sexual submissiveness in women: costs for sexual autonomy and arousal. *Personality & Social Psychology Bulletin* 32(4), 512-524.
- Sandnabba Kenneth, N., Nordling, N., & Santtila, P.P. (1999). Sexual behaviour and social adaptation among sadoomasochistically-oriented males. *Journal of Sex Research*, 36(3), 273-282.
- Sigrell, B., (2007). *Psykoanalytiskt orienterad psykoterapi*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Silverstein, J.L. (1994). Power and sexuality: Influence of early object relations. *Psychoanalytic Psychology*, 11(1), 33-46.
- Simula, B. L. (2012) Does bisexuality ‘undo’ gender? Gender, sexuality, and bisexual behavior among BDSM participants. *Journal of Bisexuality*, 12, 484–506. doi: 10.1080/15299716.2012.729430
- Socialstyrelsen. (2008). Klassifikationer. Information från Socialstyrelsen. Nr 21, artikelnr 2008-126-63[Informationsblad]. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Stoller, R. (1986a). *Perversion: The erotic form of hatred*. London: Karnac Books Ltd. (Originalverk publicerat 1975)
- Stoller, R. (1986b). *Sexual excitement: Dynamics of erotic life*. London: Karnac Books Ltd. (Originalverk publicerat 1979)
- Target, M. (2007). Is our sexuality our own? A developmental model of sexuality based on early affect mirroring. *British Journal of Psychotherapy*, 23(4), 517-530.
- Weille, K-L. H. (2002). The psychodynamics of consensual sadoomasochistic and dominant submissive sexual games. *Studies in Gender and Sexuality*, 3 (2), 131-160.

- Weinberg, T. (2006). Sadomasochism and the social sciences: A review of the sociological and social psychological literature. *Journal of Homosexuality*, 50(2-3), 17-40.
- White, C. (2006). The Spanner trials and the changing law on sadomasochism in the UK. *Journal Of Homosexuality*, 50(2/3), 167-187.
- Wiseman, J. (1998). *SM 101. A realistic introduction*. Eugene: Greenery Press. (Originalverk publicerat 1997)
- Wismeijer, A., & van Assen, M. (2013) Psychological characteristics of BDSM practitioners. *The Journal Of Sexual Medicine* [serial online]. May 16; Available from: MEDLINE, Ipswich, MA. Hämtad 11 juli, 2013.
- World Health Organization. (2010). International Classification of Diseases -10: Classification of Mental and Behavioural Disorders. <http://apps.who.int/classifications/icd10/browse/2010/en#/F60-F69>. Hämtad den 19 september, 2013.
- Zoglowek, H. (1999). Tematisk analyse. En framgångsmåte for å analysere kvalitative intervju. *Nordisk pedagogik*, 19(3), 156-167.

Intervjupersoner sökes till uppsats om BDSM

Är du en undergiven man, dominant kvinna eller definierar du dig som queer? Vill du delta i en examensuppsats som utforskar sexuell preferens och vad BDSM-utövandet fyller för behov?

Vi som skriver är två psykologstudenter som läser den tionde och sista terminen på utbildningen i Lund. Intervjuerna kommer att vara ett fåtal djupintervjuer. Vi har tystnadsplikt och du som deltagare är oidentifierad i studien. Vi har även kontinuerlig handledning.

Intervjuerna behöver ske under februari-mars.

Är du intresserad eller har frågor, skriv!

Kristin.johansson.646@student.lu.se

Nina.hansson.304@student.lu.se

Bilaga 2

Ordlista över förekommande sexuella praktiker

Facesitting – att sitta på sin partners ansikte för oralsex eller som medel för andningskontroll.

Fisting – att använda handen eller delar av handen som sexhjälpmedel för att penetrera kroppsöppning.

Perceptionsberövande – att frånta någon förmåelse av ett eller flera sinnen, exempelvis genom ögonbindel.

Piskning – att slå någon med tillhygge, exempelvis ridpiska.

Play piercing - även kallat erotisk piercing (Buhrich, 1983), är en praktik där nålar eller andra verktyg används för att tränga igenom huden men avlägsnas efteråt. Syftet är inte en permanent utsmyckning av kroppen utan upplevelsen av att bli piercad.

Rollspel – ha ett scenario för ett sexuellt rollspel, exempelvis läkare-patient och förhållningsledare-fånge.

Slavkommendering – ge order eller riktlinjer för uppdrag. Sköta göromål som den dominant vill få utfört.

Vaniljsex – något nedsättande benämning på konventionellt sex.

Intervjuguide

Information

Spelas in. Kommer förvaras säkert.

Kommer ta ca två timmar.

Rätt att avbryta utan att ange skäl. Rätt att ej vilja svara på fråga utan att ange skäl.

Fråga om inte förstår. Säg till om behöver paus.

Har tystnadsplikt. Det insamlade materialet kommer användas i uppsatsen men aidentifierat.

Inledning

Hur kommer det sig att du vill vara med?

Hur fick du höra talas om studien?

Anamnes

Ålder och yrke?

Vad har du för könsidentitet?

Hur ser dina familjeförhållanden ut idag?

Fokus

0. Vad är BDSM för dig?

1. När upptäckte du din dragning till BDSM?

2. När började du utöva BDSM?

3. Hur kommer det sig att just du sökt dig till detta? Hur tror du det hade varit om du inte sökt dig till BDSM?

4. Möjliggör BDSM något för dig som du inte kunnat göra annars? I så fall vad?

5. Vilken slags utlevnad ägnar du dig åt?

-Vem har makten?

-Kan detta variera?

-Hur kommer ni överrens om vad utlevnaden ska innehålla?

6. Finns det någon särskild händelse som påverkat vilken typ av utövande du ägnar dig åt?

7. Vad vill du uppleva under utlevnaden?

8. Vilka känslor väcks hos dig under utlevnaden?

- Hur brukar du känna dig efteråt?

9. De känslor som väcks i utlevnaden, känner du igen dem från något annat sammanhang?

10. Hur ser du på din (sex)partner?

- Kan du identifiera dig med hens upplevelse? På vilket sätt?

- Hur tänker du om den/de andra under utlevnaden?

- Hur påverkas din syn på din partner av utlevnaden?

Övriga frågor

1. Hur såg dina familjeförhållanden ut under din uppväxt?

2. Hur har ditt sociala liv sett ut under uppväxten? Hur ser ditt sociala liv ut nu?

3. Berätta om dina föräldrar/viktiga vuxna? Vad hos dina föräldrar/viktiga vuxna känner du igen hos dig själv?

4. Kan du beskriva dig själv? Hur skulle andra beskriva dig?

5. Hur är du i kärleksrelationer? Hur brukar du bete dig i konflikter?

6. Vilka känslor tycker du är jobbiga?

7. Vilka känslor tycker du om?

8. Hur ser du på din sexualitet? Har denna syn förändrats?

9. Minns du några tidiga sexuella upplevelser?

10. Hur ser du på din kropp? Har din syn på din kropp förändrats?

11. Något mer som du vill ta upp?

12. Hur har varit att berätta?

Avslutande information

När vi är klara med intervjuerna kommer vi analysera materialet. Kommer få ta del av materialet som berör dig själv och få möjlighet att kommentera. Vill du få det via mejl eller på post? Vill ge kommentarer via telefon eller mejl? Tack för din medverkan!